

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 8-9 (373-374), година XXV _____ 22 ноември 2007 година

КАРЛО АНЧЕЛОТИ СТАНА ПОЧЕТЕН ДОКТОР НА ПЛОВДИВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

ЕПОПЕЯ НА ЗАБРАВЯЩИТЕ

НА СТР. 5

В ПУ СЕ НАМИРА НАЙ-ГОЛЯМАТА КОЛЕКЦИЯ ОТ ЖИВИ ВОДОРАСЛИ НА БАЛКАНИТЕ

НА СТР. 13

Ректорът проф. Иван Куцаров честити на Карло Анчелоти

СТР. 20

ПО ДИРИТЕ НА ЕДИН ПЛАГИАТ...

В Броя вземете още:

- НАКЪДЕ ВЪРВИ МАТЕМАТИКАТА?
- НАЦИОНАЛНИ НАГРАДИ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛИ ОТ ПУ
- НОВА ТРАДИЦИЯ СЪЗДАДОХА ФИЛОЛОЗИ
- ПОХВАЛНО СЛОВО ЗА НАШЕГО БРАТА

15 години ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Годишнината от създаването на Юридическия факултет при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ беше чествана тържествено на 9 и 10 ноември. Преподаватели, студенти и гости изпълниха 6. аудитория, за да отбележат събитието.

Идеята за юридическо образование в Пловдив, както разказа проф. Гълъбина Петрова, се заражда още след освобождението от турско робство. В столицата на Източна Румелия работят редица известни общественици, свързани по един или друг начин с правото – Йоаким Груев, Стефан Бобчев, Захарий Стоянов и др. Идеята в Пловдив да се открие висше училище, в което да се изучават и юридически науки, не се осъществява заради Съединението.

Тържеството започна с юбилейно слово на декана проф. д-р Венцислав Стоянов, в което беше направена ретроспекция на изминатия път през тези 15 години. Факултетът е създаден с решение на Академичния съвет от 17.06.1992 г. Първият декан е проф. Цветана Каменова (сега съдия в Международния съд в Хага), а вторият – проф. Гълъбина Петрова.

Факултетът беше изграден в условията на силна конкуренция, защото тогава имаше малко специалисти, а същевременно се създадоха почти по едно и също време близо 10 юридически факултета в цялата страна. Пловдивският юридически факултет беше изграден с активната помощ на колеги от Института за правни науки към БАН и Софийския университет. Днес в ЮФ работят 66 преподаватели, сред тях 21 професори и 19 доценти, които обучават над 1000 студенти по специалността “Право” и магистърската програма “Публична администрация”, като тази година за 1 място е имало по 13 кандидати.

15 преподаватели през изминалите 15 години са станали професори, 7 - доценти, 12 - главни асистенти и 9 - старши асистенти, защитени са седем дисертации. Издадени са над

70 учебника и монографии, ежегодно се издава годишник с научните трудове. Дипломирали са се 2141 студенти.

Във факултета наред с българските им колеги се обучават и студенти от Македония, Гърция, Албания, Украйна, Русия, Китай, Сирия. Активно се участва в програмите на Европейския съюз за обмен на преподаватели и студенти, сключени са билатерални договори с университети в Австрия, Франция, Великобритания, Гърция. Предлагат се лекционни курсове на английски език

международно сътрудничество проф. Георги Андреев, който от името на университетското ръководство честити юбилея на преподавателите и студентите от ЮФ. Приветствия бяха поднесени от доц. Дора Левтерова – декан на Педагогическия факултет, доц. Асен Рахнев – декан на Факултета по математика и информатика, и доц. Александър Маринов – декан на Физическия факултет.

Последваха приветствия от проф. Паскал Пишонб (Швейцария), първи вице-президент на Европейската асоциация на юридическите факултети, ст.н.с Пст. Ирена Илиева от Института за правни науки, председателя на Апелативния съд в Пловдив

Момент от честването на юбилея

за студентите от ЕС.

В учебните планове освен задължителните според държавните изисквания дисциплини влизат и авторско право, патентно право, право на Европейския съюз и др. В ЮФ функционират седем клиники, където юристите придобиват практически знания и умения в различните области на правото. Предстои изграждането и на съдебна зала, където ще се водят занятия в реална обстановка по съдебно-процесуални науки.

И както се полага на един юбилей – дойде време за поздравленията. Първото беше на заместник-ректора по наука и

г-жа Радка Петрова, председателя на Окръжния съд г-н Сотир Цацаров (който връчи на Факултета почетния знак на Окръжния съд), ръководителите на катедри доц. Дарина Зиновиева, проф. Йордан Айдаров, проф. Гълъбина Петрова и Донка Мавродиева – председател на Студентския съвет към ЮФ.

Накрая думата беше дадена на доайна проф. Васил Мръчков, който е учител не само на настоящите студенти, но и на техните преподаватели. Ето какво каза той: «Скъпи колеги и приятели, искам да Ви пожелаем много здраве и успехи в това наше общо начи-

вание. Факултетът е такъв, каквито са неговите преподаватели и студенти, ние сме тези, които даваме лицето.

Хубавите думи, които бяха казани, ни задължават, защото юбилейните слова са и оценка – за миналото, за колегите, които отсъстват, за тези, които присъстват, но те са преди всичко заявление за бъдещето. Защото колкото е по-високо, толкова е по-трудно. И ако Юридическият факултет е достигнал това равнище, за което така щедро говориха нашите гости, това прави още по-трудно задържането му. Вярвам, че Факултетът съзнава това и със студентите, които има, и с преподавателския състав, и с доброто отношение на ректорското ръководство, което през цялото време е съпътствало дейността на ЮФ, да си пожелаем: «На добър час заедно!».

На 10 ноември честванията продължиха с публична лекция на проф. Паскал Пишонб и доц. Малина Новкиришка с научна дискусия на тема “Римско право и европейско право” и представяне на книгата на Паскал Пишонб и Жан-Филип Дюнан “Римско право. Речник на основните термини”. Представен беше и юбилейният сборник “15 години Юридически факултет”.

“Пловдивски университет”

ВИЗИТАТА НА ИРЛАНДСКИЯ ПОСЛАНИК ОБЕЩАВА ПОЛЗОТВОРНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Гл. ас. Милена КАЦАРСКА

„Свети Патрик е нашият Св. св. Кирил и Методий“ с отглас от чувството за хумор на Джонатан Суифт отбеляза Посланикът на Република Ирландия в България, г-н Джефри Кийтинг, по време на кратката словесна разходка по хълмовете на историята, езика, музиката и литературата на „Изумрудения остров“, на която се насладиха студенти, преподаватели и представители на академичната и журналистическата общност в читалнята на Университетската библиотека на ПУ.

На 8 ноември 2007 г. Посолството на Ирландия в България дари на фонда на университетската библиотека колекция от 80 тома, която включва ирландска художествена литература, биографии и книги с историческа, политическа, обществена, езикова, географска и археологическа насоченост. Сред творбите се срещат имената на някои от най-прочутите ирландски автори като драматурзите Оскар Уайлд и Самюъл Бекет, единият известен със своя „разюздан естетизъм“, а другият – с „фундаменталния си минимализъм“, „скромният“ сатирик Джонатан Суифт, „бродягата“ Джойс, който с еднакво настървение скита из лабиринтите на съзна-

нието, на езика и по улиците на Дъблин. Към тях трябва да добавим и нобеловите лауреати за поезия Уилям Бътлър Йейтс и Шеймс Хийни, както и плеядата от съвременни писатели: Флан О'Брайън, Джон Банвил, Дженифър Джонстън, Патрик Макейб, Хюго Хамилтън и много други.

Колекцията ще бъде изложена в централната приемна на Университетската библиотека, след което ще бъде на разположение на читателите във фонда на „Западни филологии“. Бих желала да се възползвам от случая и да отправя поименно благодарността на катедра „Английска филология“ към Посланик Кийтинг и г-н Браниган, прес аташе на Посолството на

Посланикът Джефри Кийтинг прави дарение на библиотеката в присъствието на ректора проф. Иван Куцаров и директора на библиотеката Милка Янкова

Ирландия, за проявената инициатива за дарението, към дългогодишния хоноруван преподавател към катедра „Английска филология“ г-н Джоузеф Донъли, към екипа на Университетска библиотека под ръководството на г-жа Милка Янкова, които допринасят за динамичното развитие на англоезичният сектор на библиотеката, и разбира се не на последно място по значимост на Ректора на Университета проф. д-р Ив. Куцаров, който

подкрепи инициативата и посрещна Посланика на Ирландия.

Всъщност този ден поставя – както подсказаха и изявлението след официалната среща между Ректора проф. Ив. Куцаров и г-н Кийтинг – началото на едно бъдещо ползотворно сътрудничество между Пловдивския университет и Посолството на Ирландия у нас в областта на образованието, културата и академичните връзки между двете страни.

Израелски дипломат изнесе третата си лекция в Университета

Силвия ЦВЕТАНОВА

На 7 ноември в 10. аудитория на Пловдивския университет бе изнесена третата по ред лекция на заместника на израелския посланик в България - Ури Резник. Основна тема на лекцията бе „Перспективите за мир в близкия изток“, но бяха засегнати и перспективите за мир в целия свят.

Малкото слушатели на важния гост бяха запознати с основните теории, свързани с изграждането и поддържането на мира в международните отношения. След кратко резюме на една от предходните лекции, озаглавена „Лидери и режими“, Резник премина към коментар на международната обстановка в момента, разглеждайки до каква степен Великите сили могат да окажат влияние за раждането и разширяването на даден конфликт и

как най-често изглеждат системите, предхождащи конфликта.

След като представи накратко големите войни от 17-ти, 18-ти, 19-ти и 20-ти век, Резник зададе въпроса коя ли ще е войната на 21-ви век.

Според теорията, поддържана от Резник, ако в света има хегемонична стабилност, т.е. една сила да има абсолютно надмощие над останалите, то в световно отношение шансовете за стабилност и мир стават по-големи.

Другите теории представяха съответно - по-голяма власт на 2 държави (двуполярна власт), водеща до по-голяма нестабилност и власт на много държави (монополярна), която прави поддържането на международния мир изключително трудна за изпълнение задача. От голямо значение за разрастването и поддържането на конфликтите е и определянето на режимите в държавите - авторитарни, демократични или от друг тип.

В своята лекция израелският представител разгледа също до каква степен различните международни организации (НАТО, Европейският съюз, Организацията на обединените нации) биха могли да окажат влияние за

погасяването на един конфликт. След изложението, което направи, стана ясно, че в повечето случаи ефективността от подобна намеса е почти нулева и по-скоро води до разрастване на конфликта.

Лекцията на Ури Резник бе интересна за слушателите. Израелският дипломат отговори на всички зададени въпроси с усмивка и леко вълнение дори. Когато той приключи изложението си, тържествено му бе връчен сертификат от Пловдивския университет и му бяха изказани благодарности за ползотворното сътрудничество с университета. Резник изрази намерението си да продължи серията от лекции и занаяпред.

КАРЛО АНЧЕЛОТИ Е НОВОИЗБРАНИЯТ ПОЧЕТЕН ДОКТОР НА УНИВЕРСИТЕТА

Спортната зала ще носи неговото име

Карло Анчелоти стана доктор хонорис кауза на Пловдивския университет. Още от момента, в който се разбра, че Академичният съвет е избрал треньора на «Милан» и бивши италиански национал по футбол за почетен доктор, интересът на медиите и феновете към този факт не затихна.

На 12 ноември се проведе тържественото заседание на АС. Университетът приличаше на разбунен кошер далеч преди определения час. Привърженици на «Милан» бяха обсадили ректората, футболисти от пловдивските отбори, студенти, преподаватели, дори няколко италианци, живеещи в Пловдив, при това привърженици на «Ювентус», журналисти от всички национални медии изпълниха до краен предел 6. аудитория. Тези, които

да се върви по предвидения сценарий.

Предложението за удостояването на Анчелоти с почетното звание беше на катедра «Теория и методика на физическото възпитание» при Педагогическия факултет за големите му заслуги за развитието на европейския и световния футбол и за помощта му към спорта в университета. Затова той беше представен пред аудиторията от ръководителя на катедрата и заместник-председател на

Карло Анчелоти в компанията на Стефка Костадинова - президент на БОК, доц. Дора Левтерова - декан на ПФ, и др.

(1989, 1990), а през 2003 и 2007 прави това и като треньор. Този факт го нарежда до Мигел Муньос, Джовани Трапатони и Франк Райкард, които също са направили подобен дубъл.

Почетният диплом, огласен на латински език от ас. Димитър Мирчев, заедно с Ордена на Пловдивския университет, беше връчен от ректора проф. дфн Иван Куцаров, който заяви: «За мен е голяма чест и удоволствие да приветствам един от най-големите треньори в историята на футбола - Карло Анчелоти. Да го поздравя за изключителните успехи, които е постигнал като треньор и спортен педагог, и да му пожелаем още по-големи успехи и крепко здраве. Да му е честито почетното звание Доктор хонорис кауза на Пловдивския университет «Паисий Хилендарски».

Видимо развълнуван, Карло Анчелоти благодари за високата чест: «От днес ще ме съпътства отговорността да бъда част от Пловдивския университет. Когато си отида в Италия, ще разкажа за голямото гостоприемство, което ми беше оказано тук. Този ден от моя живот ми носи огромна радост и удовлетворение и аз ще го запазя завинаги в сърцето си.» На проф. Куцаров и проф. Маргаритов той подари специ-

ални плакети с дарствени надписи.

Беше показан кратък филм с избрани моменти от звездната кариера на Анчелоти, а след това той даде специална пресконференция за присъстващите журналисти, като отговори изчерпателно на всички поставени въпроси. «Ние, хората, свързани с футбола, трябва да носим положителни послания, защото това е само една игра.» Така той изрази съжалението си за сблъсъците между полиция и фенове, разиграли се неотдавна в Италия. Според него насилието е най-големият проблем на световния футбол.

На въпрос кой от шампионските отбори на «Милан» е бил най-добрият, Анчелоти отговори, че трудно могат да се сравняват футболисти от различни поколения, но отборът, ръководен от Ариго Сакни, е играл най-зрелищен футбол.

Имаше и два въпроса, свързани с българския футбол – дали би взел някой наш футболист и дали би станал треньор на националния отбор. На първия въпрос отговорът беше, че имаме добри футболисти и ако «Милан» има нужда от даден футболист, той ще бъде привлечен. Анчелоти каза, че за него

Проф. Веселин Маргаритов показва на Карло Анчелоти отзивите в пресата. До тях е деканът на ПФ доц. Дора Левтерова

не се побраха вътре, можаха да наблюдават церемонията на видео екрани в 13. аудитория.

Карло Анчелоти бе придружаван от съпругата си Луиза. Сред официалните гости бяха председателят на Българския олимпийски комитет Стефка Костадинова, ректорът на Национална спортна академия проф. Лъчезар Димитров, президентът на ФК «Ботев» Димитър Христов и др. Запалянковците в залата се оказаха достатъчно академични и след бурните овации в началото на заседанието позволиха нататък

Държавната агенция за младежта и спорта проф. дпн Веселин Маргаритов, чиято е основната заслуга за визитата на Анчелоти в Пловдив.

Карло Анчелоти е роден на 10 юни 1959 г. в Редижиоло. Бил е футболист на «Парма», «Рома» и «Милан», изиграл е и 26 мача за италианския национален отбор. Треньорската му кариера започва в «Реджиана», продължава в «Рома», «Ювентус» и понастоящем в «Милан». Като футболист на «Милан» печели два пъти Купата на европейските шампиони

НОВИ РЪКОВОДСТВА СИ ИЗБИРАТ ФАКУЛТЕТИТЕ

На фона на местните избори и разгорелите се покрай тях страсти, изборите за факултетни ръководства в Пловдивския университет преминаха някак си по-незабелязано. А вероятно това се дължи и на приемствеността с предишните.

Ето кои са новоизбраните декани и заместник-декани:

Физически факултет

декан – доц. д-р Александър Маринов
заместник-декани
доц. д-р Димитър Вранчев
доц. д-р Тинко Ефтимов

Факултет по математика и информатика

декан – доц. д-р Асен Рахнев
заместник-декани
доц. д-р Владимир Шкуртов
доц. д-р Христо Крушков
доц. д-р Снежана Гочева – Илиева
доц. д-р Манчо Манев

Педагогически факултет

декан – доц. д-р Дора Левтерова
заместник-декани
проф. д-р Румен Стаматов
доц. д-р Даниела Маркова
доц. д-р Валентина Маргаритова

Юридически факултет

декан – проф. д-р Венцислав Стоянов
заместник-декани
доц. д-р Илиян Шотлеков
доц. д-р Мария Аролска - Хекимова

Факултет по икономически и социални науки

декан – доц. д-р Иван Иванов
заместник-декан – доц. д-р Желка Генова
научни секретари
доц. д-р Минчо Сандалски
доц. д-р Маргарита Дончева
доц. д-р Мария Капитанова

Филологически факултет

декан – доц. д-р Живко Иванов
Заместник декани още не са избрани.

КАРЛО АНЧЕЛОТИ...

ОТ СТР. 4

би било голяма чест един ден да стане национален селекционер на България. За да има страната ни отново голям отбор, като този от 1994 г., трябва обаче да се развива детско-юношеският футбол.

Вторият ден от гостуването в Пловдив също имаше изключително наситена програма. В спортната зала на Пловдивския университет Карло Анчелоти

се срещна с млади спортисти от с. Левка, на които подари екипи. Залата в университета вече ще носи неговото име. Треньорът на «Милан» се срещна с футболистите от «Ботев», новоизбрания кмет на Пловдив Славчо Атанасов и с децата от дома за сираци «Мария Луиза», които също получиха спортни екипи.

«Пловдивски университет»

ЕПОПЕЯ НА ЗАБРАВЯЩИТЕ

ВЕСЕЛИН СТОЯНОВ

Истина е (и тези, които четат, го знаят), че вдъхновението на Иван Вазов за този блестящ цикъл от 12 малки поеми идва след писаното от друг летописец, Захарий Стоянов, който по румелийските вестници бележи по кой начин са загинали повечето от главните дейци на въстанието.

И тъй, след това нерадостно проглеждане и на двамата титани на новата българска литература, ние от невръстни дечица сричаме и гордо редим строфите на дядо Вазов, в които Шипка е име “като Термопили славно, безгранично”, а България се извисява до върховете на световната история. Гордо тупкат сърца ни, без да са готови още за ония рани, които сами ще им нанесем в своята последваща безпросветност.

Когато потънем в собствената си епопея на забравящите, епопеята на загубилите родова памет, разбираме колко самичък е човекът и как пици душата му в необятния космос от пустота, която, впрочем, градим със собствените си усилия. Кой, Боже мой, ни тикна в тази орисия, бидейки обикновени люде, да забравяме, че сме един народ? Защо са тази злост и пустословие и защо фарисеите са още в Храма на народната душа?

Ето ред въпроси – все без отговори...

Когато вечният бунтовник Захарий Стоянов е писал своите статии по румелийските газети и когато бъдещият патриарх Иван Вазов, който не умря при Гредетин като младия поет Бръчков, пишеше своите книги, то същият въпрос е измъчвал и тях това. Видели с очите си една

друга България, далеч от мечтите, обърнала гръб на сиротната, юнашки пролята кръв, те негодуваха и отправяха вик към съвестта на народа.

Чу ли ги народът?

Сто и толкова лета след онези години трябва да отговорим на този въпрос.

Защото сто и двадесет години на войни, преврати, въстания, на окупации, репарации, сто и двадесет години, в които смъртта жънеше в душите ни повече, отколкото животът успяваше да зарее, са пагубно време. Време на погубени души и погубени хора. През близо две десетилетия, за които съзрява едно поколение, се намират нови палачи. Къде е скрит генът, който ги плоди – не е ли в онова срамно отричане от миналото, не е ли в оная безпаметност, която и днес владее върхове и низини, дори повече от всякога.

Потресени от нас самите, децата ни бягат в пустата чужбина. Същите деца, които преди 10-20 години сричаха и редяха гордо строфите на дядо Иван Вазов, а ние с умиление слушахме как детето си е наизустило стихчето и дори не подозирахме, че ще бъдем техните палачи.

Сигурно заради ей-тези неща, в дните на национална гордост тъгата обвива душите ни също както мъглите на Атлантика са обвивали някога обречения “Титаник” и самотните ни хлипове нощем приличат на откъслечните писъци на неговата прощална сирена.

Кой знае дали някога ще се измъкнем от тази мрачна епопея?

Кой знае...

20 ГОДИНИ ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ“

В цяла Европа бе отбелязана 20-годишнината на програмата „Еразъм“. Национални чествания по този случай се проведоха и в България от 5 до 7 ноември. Юбилеят събра академичната общност на Пловдив в 6. аудитория на Университета, като сред гостите бяха ректорът проф. д-рн Иван Куцаров, заместник-ректорът по наука и международно сътрудничество проф. д-рн Георги Андреев, преподаватели и студенти от пловдивските висши училища.

Програма „Еразъм“, която обхваща 31 европейски държави и над 3000 университета, стартира през 1987 г. с 3000 студенти, а понастоящем в нея участват милион и половина студенти, като се очаква след 5 години броят им да се удвои. Броят на преподавателите е около 140 хиляди.

България се включва в програмата през 1999 г., като се

отчита 93% успеваемост на студентската мобилност и 100% на преподавателската. Агенция „Фокус“ представя социологическо изследване, направено сред Еразъм-студенти, в което се цитират следните цифри: 80% от анкетиранияте за първи път излизат от страната си, за да учат в чужбина; 90% са убедени в положителните резултати на мобилността; 65% са получили умения за работа с втори чужд език; за 75% има пълно покритие между специалността по програмата и тяхната първа работа.

Програма „Еразъм“, която вече е сегмент от най-голямата образователна програма на Европейската комисия „Учене през целия живот 2007-2013“, има своя безспорен принос. Ето какво е състоянието в Пловдивския университет, представено от заместник-ректора проф. Георги Андреев.

ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ“ В ПУ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2001-2007 ГОДИНА

**Проф. д-рн Георги Андреев –
заместник-ректор по наука и
международно сътрудничество**

Много преди официалното приемане на България за член на ЕС през януари 2007 година чрез своите договори по програмата „Еразъм“ ПУ „Паисий Хилендарски“ активно и пълноправно навлезе в Европейското пространство за висше образование, очертано като основен приоритет от Болонската декларация и последвалите я комюникета от конференциите на европейските министри по образованието в Прага 2001, Берлин 2003, Берген 2005 и Лондон 2007.

Основните цели на „Процеса Болоня“ са мобилността на студенти и преподаватели във всички страни-участнички. В това отношение в ПУ се полагат системни усилия и са постигнати значителни резултати, отразени в следващото изложение.

Мерки на административното ръководство за развитието на програмата „ЕРАЗЪМ“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

■ Финансови:

- запазено е изплащането на стипендиите на студентите и докторантите, пътуващи по „ЕРАЗЪМ“;
- изплащане допълнително до 100 евро за пътни на преподавател, участващ в мобилност по „ЕРАЗЪМ“;
- решение за ползване до 100 евро от УС на Фонд „Научни изследвания“ на Пловдивски университет за мобилност на преподавател, имащ одобрен проект.

■ Административни:

(на факултетско и университетско равнище)

- уреждане признаването на студентските учебни дейности в чужбина; ангажимент на деканските ръководства;
- подобряване на организационната инфраструктура: комисии по факултети, персонални отговорници на пътуващите студенти.

■ Организационни:

(на отдела по Международно сътрудничество)

- популяризиране на мобилностите и усъвършенстване начина на подбор на студенти и преподаватели (правила, документация);
- стремеж за облекчаване на всяка процедура по сключването на договори за сътрудничество и уреждане пътуванията на преподавателите и студентите;
- създаване атмосфера на дружелюбност при обслужване на пътуващите – заминаващи и пристигащи.

Пловдивският университет има подписани билатерални договори за обмен по програмата „Еразъм“ с висши училища от

следните държави: Австрия – 2 университета, Англия – 4, Белгия – 1, Германия – 10, Гърция – 7, Естония – 1, Испания – 4, Италия – 3, Полша – 9, Румъния – 2, Унгария – 2, Франция 13, Финландия – 1, Чехия – 4, Турция – 5.

Таблица 1. Мобилности по програма „ЕРАЗЪМ“ в периода 2001 - 2006 год.

Видове дейности	2001 2002	2002 2003	2003 2004	2004 2005	2005 2006	2006 2007
Сключени билатерали	10	11	22	24	44	47
Студентска мобилност	16	17	38	38	67	71
Брой месеци на обучение	68	61	125	128	258	284
Преподавателска мобилност	5	5	15	16	25	25
Финансирани от ЕС (в евро)	36 500	33 000	64 989	65 903	100 831	148 889

Таблица 2. Посещения на чуждестранни студенти и преподаватели по програмата ЕРАЗЪМ в периода 2001 - 2006 год.

Посещения	2001 2002	2002 2003	2003 2004	2004 2005	2005 2006	2006 2007
Студенти	-	-	4	16	18	21
Преподаватели	-	5	6	11	11	10

Грижа за чуждестранните студенти-гости по програмата „ЕРАЗЪМ“

➤ ежедневна работа с чуждестранните „Еразъм“ студенти с цел по-лесното им приобщаване в новата среда. Голямо съдействие ни оказват и наши бивши Еразъм-студенти, които действат като техни тютори;

➤ Всяка година за гостуващите студенти се организират срещи за взаимно опознаване и екскурзии до някоя културно-историческа забележителност, като разходите се поемат от ПУ „Паисий Хилендарски“.

АРХЕОЛОГИЧЕСКО ЛЯТО 2007 - ГОРЕЩО, НО ПЛОДОТВОРНО

Ас. д-р Стоян ПОПОВ
кафедра "История"

Отминалото лято на 2007 г. бе колкото горещо, толкова и успешно за археолозите от Пловдивския университет. Под ръководството на доц. д-р Иван Джамбов, ас. д-р Стоян Попов и гл. ас. д-р Георги Митрев и с участието на студенти от СИАК "Проф. Велизар Велков" и от специалностите История, Български език и история и Балканистика бяха проведени теренни обхождания на територията на община Първомай, които донесоха интересни резултати.

На връх Малка Драгойна при с. Буково бе открит неизвестен досега на науката кирилски надпис от епохата на Средните векове. Наред с него върху скалата гордо извисяват снага съвременни графити, които се вписват в древноримската схема "Имената на глупците – висят по стените". От върха се открива изключително живописна гледка към ширналото се поле, която си заслужава тежкото изкачване. В подножието на върха бе регистрирана и описана крепост от Ранно-византийския период (V–VI в.), състояща се от два обширни двора и защитена от едната страна с двойна укрепителна линия. В нея бяха открити следи от обитаване и през Ранното средновековие (X–XI в.). Бяха посетени и описани руините на средновековен замък от пе-

риода XII–XIV в., разположен върху невисок връх в околностите на с. Драгойново. В близост до с. Искра, в местността Сейди бунар, бяха регистрирани останките от ранновизантийски кастел от V–VII в.

По линия на станалото вече традиционно сътрудничество с Държавния университет в гр. Брянск, Русия, студенти от специалности История, Български език и история и Балканистика взеха участие в археологически разкопки на селище и некропол в околностите на същия руски град. Наред с това те посетиха Москва, Киев и Суздал.

Бяха организирани и пътувания в Австрия, Италия, Швейцария и Франция, където студентите посетиха различни музеи и исторически забележителности от Древноримската епоха,

Участници в археологическото лято, заедно с доц. Иван Джамбов и ас. Стоян Попов

Средните векове и Ренесанса.

На базата на така богатото на събития и открития археологическо лято на 2007 г. ще бъде организирана фотоизложба и експозиция на археологически материали. За първи път тя ще бъде подготвена съвместно със СОУ "Цар Симеон Велики" и Библиотеката на Пловдивския университет. В деня на откриването – 27 ноември 2007 г., вторник, ще бъдат показани филми и мултимедийни продукти, илюстриращи дейността на археолозите от нашия университет.

ЗА ЛИТЕРАТУРАТА

Никога не секва желанието да превърнем литературата в спортно състезание. Кой е по-кратък? Кой е по-прост? Кой е по-сложен? Кой е по-смел? А литературата е ИСТИНА. Откровение. И няма никакво значение – кой е смел, кой е сложен, кой е "епичен"... Ако има истина – има литература. Занаятът е важен дотолкова, доколкото е важно излъскан ли е самоварът или не блести. Стига да има чай. И самоварът да е добър.

Василий Шукшин

Каква е разликата между журналистиката и литературата? Журналистика не си струва да четеш, а литература не чете никой.

Оскар Уайлд

И онези, които пишат не за слава, искат признание, че пишат добре, а онези, които ги четат, чакаят похвала, че са ги прочели.

Блез Паскал

20 ГОДИНИ ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ“

ОТ СТР. 6

Проблеми при реализирането на програма ЕРАЗЪМ

От законово естество:

➤ Няма горна граница на максималния брой (или %) задължителни дисциплини в учебните планове. Това в голяма степен обезсмисля придобитите кредити, особено от чуждестранни университети.

➤ В дипломите за висше образование се вписват само дисциплините, включени в учебния план, което създава проблеми при признаването на някои дисциплини, например при прехвърлянето на студентите между различните висши училища.

Заклучение

➤ Административното ръководство на ПУ "Паисий Хилендарски" провежда целенасочена политика на поощряване обмена на студенти и преподаватели. За целта се прилагат различни стимули, включително и финансови. Специално внимание се отделя за подобряване на информационната обезпеченост на студенти и преподаватели, което пряко подпомага дейностите по програма „ЕРАЗЪМ“.

Броят на студентите и преподавателите от ПУ "Паисий Хилендарски", извършващи пътувания по програма „ЕРАЗЪМ“ непрекъснато нараства. В същото време нараства и броят на посещенията в университета на чуждестранни студенти и преподаватели.

ПРОМОЦИЯТА НА АБСОЛВЕНТИТЕ ОТ ФИЛОЛОГИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ

По традиция на 1 ноември – Ден на народните будители, се проведе тържествената промоция на випуск 2007 във Филологическия факултет. Деканът доц. д-р Иван Чобанов поздрави с двойния празник абсолвенти-те и гостите, за които 6-та аудитория се оказа малка.

Също сред утвърдените вече традиции е някой от изявените възпитаници на факултета да бъде специален гост на промоцията. През тази година беше поканен гл. ас. Младен Влашки – който е преподавател по западноевропейска литература в Пловдивския университет. В словото си охарактеризира смисъла на филологическото образование и проекцията му в живота на хората, които са го получили. Ето какви бяха неговите встъпителни думи: “Тук се говори много за знание, говори се за всичко онова, което ще отнесете със себе си като човешки отношения. Но аз искам да ви обърна внимание и на нещо друго, което е изключително важно дотолкова, доколкото вие, ние – сме елитът на тази нация. Вие сте призвани да направите така, че този живот, който живеем през

Абсолвентите произнасят клетвата на випускника

последните години и който не харесваме особено, да се промени.

Повярвайте ми, че зад формулата “икономика на знанието”, която не е метафора, а абсолютна реалност, се крият ня-

колко неща, за които ще говоря сега. Какво човек постига, когато чете? Знание. Но освен знание той постига и нещо, за което вие едва ли си давате

сметка, но което всъщност е най-важното, заради което ви тормозим да четете. Когато човек чете, той тренира едно свое умение – да създава образи в главата си, да конструира светове. Това е нещото, което фи-

лолозите могат и могат да го предадат на другите.”

Абсолвентите бяха поздравени и от заместник-декана доц. д-р Ирина Чонгарова. В приветствието си тя цитира словото на американския писател Кърт Вонигът, произнесено през 1997 година пред абсолвенти от Масачузетския технологичен институт. (Тъй като това слово е било цитирано и в други случаи, а интересът към него е голям, го публикуваме отделно цялото.)

Естествено дойде редът и на най-важната част – връчването на дипломите. Отличниците на отделните специалности получиха своите дипломи лично от декана доц. Чобанов. С най-висок успех от випуска е Севдалина Василева – Славянска филология, която от името на своите колеги изказа благодарност и признание на преподавателите от Филологическия факултет. Дипломите на останалите абсолвенти бяха раздадени по-късно по специалности.

“Пловдивски университет”

Слово на писателя Кърт Вонигът, произнесено пред абсолвенти от Масачузетския технологичен институт

Дами и господа от Випуск '97, мажете се с плажно масло.

Ако трябва да ви дам само един съвет за бъдещото, той ще бъде този за плажното масло.

Ползата от плажното масло в дългосрочна перспектива е доказана от науката, докато останалите ми съвети са на основата на собствения ми криволичещ житейски опит. Ето ги и тези съвети:

Радвайте се на силата и красотата на младостта си. Всъщност вие ще разберете

Кърт Вонигът

силата и красотата на младостта си едва след като те избледнеят, но не обръщате внимание сега. Повярвайте ми, след 20 години, като

разглеждате старите си снимки, ще си припомните по начин, който сега не можете да проумеете, колко много възможности е имало пред вас и колко невероятно сте изглеждали. И всъщност изобщо не сте били дебели.

Не се притеснявайте за бъдещето. Или пък се притеснявайте, но знайте, че притеснението ви ще бъде от полза не повече от дъвченето на дъвката при решаване на уравнение по алгебра. Истинските ви проблеми в живота ще бъдат неща,

които никога на са ви идвали наум.

Всеки ден правете нещо, което ви плаши.

Пейте.

Не бъдете безсърдечни към човешката душа. Не търпете хора, които са безсърдечни към вашата.

Чистете си зъбите с ко-нец.

Не си губете времето в ревност. Понякога ще бъдете в предна позиция, понякога ще изоставате. Надбягването е дълго и в крайна

НОВА ТРАДИЦИЯ СЪЗДАДОХА ФИЛОЛОЗИ

Преподаватели от Пловдивския университет неведнъж са защитавали и ще защитават дисертации. Колегите от Филологическия факултет обаче създадоха нова традиция.

След прекрасната защита на Гергина Кръстева (получила 15 гласа "за" и 1 бяла бюлетина) присъстващите докторанти от факултета се наредиха зад нея, а тя хвърли своя автореферат, по подобие на булчинските букети. Най-късметлия се оказа докторант

Светлана Стоянова. Явно новият ритуал носи късмет, защото присъствалата там Витана Костадинова от катедра "Английска филология" защити още по-блестящо своята дисертация, получавайки положителния вот на 20 члена от комисията.

Честито на новоизбраните доктори и успех в предстоящите защити и хабилитации!

"Пловдивски университет"

НАЦИОНАЛНИ НАГРАДИ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛИ ОТ ПУ

Двама преподаватели от Пловдивския университет бяха отличени за високи научни постижения с награди на Съюза на учените в България.

Доц. д.п.н. Веселин Василев от катедра «Педагогика и психология» към Педагогическия факултет беше награден с диплом и парична награда в раздела за хуманитарни науки за учени над 35 години. Отличие се присъжда на доц. Василев за монографията „Рефлексията в познанието, самопознанието и практиката“, издадена през миналата година в

издателство „Макрос“.

Наградата за най-добро научно постижение на млад учен до 35 години също в областта на хуманитаристиката получи ас. д-р Яна Роуланд от катедра «Английска филология» към Филологическия факултет. Наградата се присъжда за монографията «The Treatment of the Themes of Mortality in the Poetry of the Brontë Sisters» («Проблемът за тленността и за смъртта в поезията на сестрите Бронте»)

Честито!

"Пловдивски университет"

Слово на Кърт Вонегът ...

ОТ СТР. 10

сметка е със самите вас. Помнете комплиментите, които получавате. Забравяйте обидите. Ако успеете, кажете ми как сте го постигнали.

Пазете старите си любовни писма. Изхвърляйте старите си банкови извлечения.

Протягайте се.

Не се чувствайте виновни, ако не знаете какво искате от живота.

Най-интересните хора, които познавам, са знаели на 22 години какво искат от живота. Някои от най-интересните на 40 години все още не знаят.

Поемайте по много калций. Бъдете внимателни с коленете си. Ще ви липсват, когато си отидат.

Може би ще се ожените, може би няма. Може да имате деца, може и да нямате.

Може би ще се разведете на 40 години, може би ще празнувате на 75 години сватба.

Каквото и да стане, не се поздравявайте или самообвинявайте твърде много.

Вашият избор е наполовина късмет. Както и изборът на всеки друг.

Радвайте се на тялото си. Използвайте го по всякакъв начин. Не се страхувайте от него или от това, което другите мислят за него. То е най-великият инструмент, който някога сте притежавали.

Танцувайте, даже и да няма къде другаде, освен в стаята, където живеете.

Четете указанията даже и да не ги спазвате. Не четете модни списания. Те само ще ви накарат да се почувствате грозни.

Опознайте родителите си. Някой ден те ще си отидат завинаги. Бъдете мили с братята и сестрите си. Те са най-добрата връзка с миналото ви и са хората, които с най-голяма вероятност ще ви останат верни и в бъдеще.

Разберете, че приятелите идват и си отиват, но дръжте на най-ценните от тях. Работете упорито да запълните разликите помежду си в географското разположение и начина на живот, защото колкото по-

КОНКУРС НА ИК „ХЕРМЕС“ ЗА МЛАДИ АВТОРИ

Издателска къща "Хермес" отново обявява своя конкурс за млади автори до 25 години, които не са издали първа книга. През тази година конкурсът в раздела за поезия спечели студентката от Пловдивския университет Светла Павлова със стихосбирката «Кармичен възел».

Крайният срок за приема-

не на ръкописите (поезия и проза) е 31 януари 2008 година на адрес: Пловдив, ул. "Богомил" №59 или на e-mail: infohermes-books.com.

След приключване на конкурса ръкописите на спечелилите ще бъдат издадени.

"Пловдивски университет"

вече остарявате, толкова повече ще се нуждаете от хора, които са ви познавали на младини.

Живейте в Ню Йорк, но го напуснете преди да ви е направил суров човек.

Живейте в Северна Каролина, но я напуснете преди да ви изнежи.

Пътувайте.

Приемете някои вечни истини. Цените ще се повишават. Политиците ще флиртуват с вас. Вие също ще остарееете. И когато това стане, ще си въобразявате, че когато сте били млади, цените са били поносими, политиците благородни, а децата са уважавали възрастните. Уважавайте възрастните.

Не очаквайте някой да ви помага. Може би ще имате доверителен фонд. Може би ще се ожените за богат човек. Но никога не знаете кога кранчето ще спре.

Не си играйте твърде много с косата си, защото иначе, когато станете на 40, тя ще изглежда на 85.

Внимавайте чии съвети ще приемете, но бъдете търпеливи с тези, които ви ги дават. Съветите са форма на носталгия. Даването на съвети е изваждане на миналото от мястото му, забърсване, боядисване на грозните части и преработване, за да се представи на по-висока цена.

Но имайте ми вяра за плажното масло.

НАКЪДЕ ВЪРВИ МАТЕМАТИКАТА?

Браян Дейвис, професор в Лондонския кралски колеж, твърди в своята статия „Whither Matematics” („Накъде отива математиката”), че през 20. век най-точната наука е преживяла прелом, който принципно е променил характера на получаваните в нея резултати. В бъдеще, според проф. Дейвис, математиката ще започне значително да се отличава от тази наука, която ни е известна през последните две хиляди години.

В продължение на хилядолетия се е смятало, че математиката открива неопровержими и вечни истини. Много забележителни математически твърдения, например теоремите от Евклидовата геометрия, остават верни в наши дни толкова, колкото и преди 2000 години. И въпреки това през двадесетото столетие математиката е изживяла три дълбоки кризи, които съществено променят статуса на математическото изследване.

Първата от тези кризи е свързана с теоремата на Гьодел за непълнотата, която гласи, че във всяка достатъчно богата аксиоматическа система има предположения, които не трябва нито да се доказват, нито да се опровергават. Въпреки че теоремата на Гьодел не е оказала значително влияние върху практическата работа на математиците, тя по най-непосредствен начин е свързана с проблема за онтологическия статус на математическите обекти.

Голяма част от математиците, пише Браян Дейвис, интуитивно се придържат към концепцията, известна като платонизъм. Съгласно тази концепция, математическите същности и конструкции, подобно на идеите на Платон, имат някакво обективно съществуване, например в качеството на логически възможности. Но при обективните същности всички свойства трябва да бъдат напълно еднозначно определени, което се сблъсква с теоремата на Гьодел.

Втората криза Браян Дейвис свързва с навлизането на компютрите в математиката. Разглеждайки теоремата за оцветяването на картата с четири цвята, той напомня, че

пълното използване на всички клонове в доказателството е станало възможно само чрез компютър. Но у много математици възниква сериозно съмнение доколко е възможно да се довери човек на подобни доказателства, които никога не биха могли да бъдат проверени „на ръка” от човек. Критиката тук има няколко аргумента. Първо, компютърът може да допусне грешка при изчисленията. Даже ако резултатът е проверен няколко пъти, това само повишава вероятността резултатът да е правилен, но няма да го направи абсолютно надежден. Второ, в процесора и помощните програми (компилатори, библиотеки и т.н.) може да се съдържат (и най-вероятно се съдържат) грешки, които да окажат влияние върху правилността на доказателството. И най-накрая, главното – самата програма, която е била създадена за търсене или проверка на доказателството, може да съдържа грешки. Да се убеди човек, че математически тя напълно отговаря на спецификациите, е толкова сложно, колкото да се провери ръчно направеното от нея доказателство.

Всички тези съображения карат много математици крайно скептично да се отнасят към доказателствата, получени с помощта на компютър.

Като пример Дейвис привежда решението на т.нар. задача на Кеплер за най-плътна опаковка на кълбата. През 1998 година Томас Хейлс представя в списание „Annals of Matematics” доказателство на това твърдение, което заема повече от 250 страници и включва в себе си геометрични разсъждения и резултати

от обширни компютърни разчети. Групата от 20 експерти, започнала да анализира доказателството, окончателно се разпаднала през 2004 година, без да стигне до заключение дали доказателството е правилно.

Но все пак като оригинална **кулминация на този „сложен кошмар”** Браян

Браян Дейвис

Дейвис дава друг пример – проблема, известен като „класификация на простите крайни групи”. Важното тук е, че теорията на групите е в основата на много изследвания във физиката и математиката, което прави въпроса особено значим. За неговото решаване през 70-те години е организиран международен консорциум от математици. Стоици теоретици поделят работата си и пристъпват към решаването на проблема. Постепенно се отделят три безкрайни семейства групи и 26 особени случая на крайни групи (съществуването на най-голямата от тях е било възможно да се открие само с помощта на компютър).

След това възниква въпросът за доказването на характера на класификацията. Когато започват да обединяват различни групи в едно общо доказателство, се установяват многочислени пропуски. По-голямата част от тях постепенно е била отстранена. Сега, 27 години след обявяването на теоремата за доказана, са публикувани само 5 от 12 тома, съдържащи пъл-

ното доказателство. Според специалисти доказателството може да се смята за достатъчно устойчиво, което означава, че известните пропуски не са принципни, а могат да бъдат отстранени с повече усилия и без изменение на общата стратегия на доказателството. Наличието на тези пропуски обаче говори за това, че не може да се даде пълна гаранция за надеждността на доказателството. Но по-лошото е, че дори и да се отстранят всички пропуски, едва ли на Земята ще се намерят 10 математици, които в някаква степен да разберат логиката на „ужасяващото” доказателство.

И така, математиката се е сблъскала с проблем с непреодолима сложност. Решението на една задача, която се формулира в няколко изречения, може да заеме десетки хиляди страници, което всъщност прави невъзможно пълното му записване и разбиране.

В края на своята статия Браян Дейвис описва по следния начин характера на измененията в математиката: „През 1875 г. всеки човек с наклонности към математиката за няколко месеца можеше да се справи с доказателството на повечето известни теореми. През 1975 г. все още можеха да разберат напълно доказателството на която и да е доказана теорема. А през 2075 г. много области от чистата математика ще зависят от теореми, които няма да разбира нито един математик! Ще се появят много резултати, доказателството на които ще се основава повече на общото съгласие, отколкото на строго доказателство.”

Подобно на инженерите, математиците ще говорят не за твърдо знание, а за увереност в резултатите. Това може да приближи математиката до другите науки и вероятно ще доведе до отпадането на философския въпрос за особения онтологичен статус на математическите обекти.

179 БАКАЛАВРИ СЕ ДИПЛОМИРАХА ВЪВ ФМИ

Тържествената промоция на бакалаврите от Випуск 2007 на Факултета по математика и информатика се състоя на 10 ноември във Втора аула. Сред официалните гости бяха ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Иван Куцаров, заместник-министърът на Министерството на науката и образованието Кирчо Атанасов, декани и преподаватели от други факултети, представители на бизнеса. По традиция преди промоцията за абсолвентите и гостите имаше музикална програма.

Думата за приветствие беше предоставена на доц. д-р Димитър Мекеров, декан на ФМИ по време на следването на този випуск. Ето част от неговото слово: "Драги абсолвенти, с основателна гордост ще връчим дипломите на първия ни европейски випуск, защото сме убедени, че той е достойното ново попълнение към хилядите възпитаници на първия факултет в 46-годишната история на Пловдивския университет.

Вие получавате диплома от втория по значимост класически университет в страната, диплома от факултет, отдавна твърдил се като авторитетен научен и образователен център в национален и международен мащаб, с успешно реализиращи се кадри не само у нас, но и навсякъде по света. Те са изявени научни работници и преподаватели във висши училища, ръководители на катедри,

факултети, университети. Хиляди са прекрасни учители, директори на училища, експерти и ръководители в областта на образованието. Много са висококвалифицирани специалисти в различни фирми и водещи компании в областта на информатиката и информационните технологии, в банки и застрахователни дружества, в икономиката и търговията, в научноизследователски групи. Не са малко и реализирали се успешно като политици и държавни ръководители в регионален и републикански мащаб – кметове, областни управители, депутати, посланици, министри и дори вицепремиери.

Желая ви много здраве и усет за хармония, за да бъдате успешни начинанията ви в изборания от вас път!

Бъдете щастливи и не забравяйте какво е казал Леонардо да Винчи за щастието: "дава се на онзи, който много се труди"!

На преден план са досегашният декан доц. Димитър Мекеров, абсолвентката Антония Ламбова, заместник-министърът Кирчо Атанасов и новият декан доц. Асен Рахнев

Запазете любознателността си, която прави и малкото знание по-добро от незнанието!

Съхранете своята жизнелюбие да се радвате на живота, без да го сравнявате с живота на другите!"

179 абсолвенти от бакалавърските програми на ФМИ получиха своите дипломи. Отличник на випуска е Анелия Василева, Приложна математика, завършила следването си с отличен 5,96. Първенци по успех в другите специалности,

редовно обучение, са Екатерина Каукова, Математика и информатика (5,87); Тодор Арнаудов, Информатика (5,84); Петя Петкова, Математика (5,78). При заочното обучение най-добър успех в своите специалности са постигнали Анита Зоцикова, Математика и информатика, и Иванка Димитрова, Информатика".

За първи път тази година във ФМИ промоцията за бакалаври и магистри е разделена. Магистрите ще получат своите дипломи на 1 декември.

ТЕСТЪТ НА ТЮРИНГ

дават на своя събеседник всякакви въпроси, да водят разговор на всякакви теми. Ако в края на експеримента те не могат да определят дали са общували с човек или с машина, и ако са общували с машина, това означава, че машината е издържала теста на Тюринг.

Сега нито една машина не може дори да се приближи до това изискване, макар че някои от тях работят доста добре в дадена ограничена област. Да предположим все пак, че един ден някоя машина ще издържи този тест. Ще означава ли това, че машината е разумна и притежава интелект?

Джон Сърл, преподавател по философия в Калифорнийския университет в Бъркли, разработва въображаема система,

която показва, че отговорът на този въпрос е отрицателен.

Системата, наречена "Китайската стая", действа по следния начин. Вие сте в стая, в чиято стена има два отвора. През първия отвор ви предават въпроси, написани на китайски. (Предполага се, че вие, както Джон Сърл, не владеете китайски. Ако това не е така, изберете някой друг език, който не знаете.) След това разглеждате книги с инструкции от типа: "Ако сте получили някакъв набор от символи, напишете на лист хартия някакъв (различен от изходния) набор от символи и го предайте обратно през другия отвор!"

Ясно е, че шом инструкциите са достатъчно изчерпателни, "машината", състояща се от

Алън Тюринг е роден през 1912 г. в Лондон, завършва Кеймбридж, а научна степен получава в Принстън. Пионер в теорията на изчислителната математика, въвежда понятието машина на Тюринг – идеална цифрова изчислителна машина. През Втората световна война работи в отдел към правителството на Великобритания, създаден да разкрие кода на немската машина за шифроване "Енигма". Самоубива се през 1954 г.

вас и стаята, може да премине теста на Тюринг. Очевидно е, че за вас съвсем не е задължително да разбирате какво точно правите. Според Сърл това показва, че за машина, преминала теста на Тюринг, все още не може да се твърди, че е разумна и притежава интелект.

Разумни, подобни на човека машини в продължения на много десетилетия бяха една от основните теми на научно-фантастичните произведения (спомнете си трите закона на роботите). От зараждането на съвременната изчислителна техника пред хората е стоял въпросът: може ли да се построи машина, която да замести човека. Опит да се създаде емпирическа основа за решаването на този въпрос е тестът, разработен от Алън Тюринг.

Първият вариант на теста, публикуван през 1950 година, е бил доста неясен. Съвременната версия на теста на Тюринг се състои в следното. Група експерти общуват с неизвестно същество. Те не виждат своя събеседник и могат да общуват с него само чрез някаква изолираща система – например клавиатура. Разрешено им е да за-

В ДУБНА ЧЕСТВАХА 100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. В. Й. ВЕКСЛЕР

Доц. д-р Ваньо ЧОЛАКОВ
катедра „Атомна физика“

През октомври 2007 г. в Обединения институт за ядрени изследвания, град Дубна (Русия), се проведе юбилейно съвещание, посветено на 100-годишнината от рождението на акад. В. Й. Векслер и 50-годишнината от пускането в действие на синхрофазотрона в Дубна. В него взеха участие около 100 научни работници от лабораториите на ОИЯИ и страните членки на института (България, Полша, Румъния, Словакия, Чехия и др.), от научните центрове на Русия - Физически институт на Академията на науките, Институт за ядрени изследвания при Руската академия на науките, Научноизследователски институт по ядрена физика при Московския държавен университет и др.).

Както е известно, акад. В. Й. Векслер се отнася към числото на основоположниците на съвременната физическа наука. Той е не само автор на редица фундаментални научни трудове, но и основател на Института по ядрена физика към Академията на науките на СССР, на две физически списания и три лаборатории, в това число и на Лабораторията по високи енергии към ОИЯИ, която днес носи имената на двама академици - В. Й. Векслер и А. М. Балдин.

Световно признатият учен Владимир Йосифович Векслер е роден на 4 март 1907 г. в град Житомир (Украйна) в семейството на електроинженер. Завършва Московския енергетически институт през 1931 г., а научната си дейност започва във Всесъюзния електротехнически институт като студент (1930 г.) и шест години се занимава с физика на рентгеновите лъчи.

Още в началото на научната си кариера разработва нов метод за измерване на интензитета на рентгеновите лъчи с помощта на усъвършенстван Гайгер-Мюлеров брояч, работещ в пропорционален режим. През 1936 г., по покана на С. И. Вавилов, В. Й. Векслер постъпва на работа във Физическия институт на Академията на науките на СССР (ФИАН), където под ръководството на акад. Д. В. Скобелцин се посвещава на изследването на космичните лъчи. През довоенните години той осъществява цикъл експе-

риментални изследвания по време на високопланински експедиции на Елбрус. В тези експедиции (1937–1940 г.) групата на Векслер за първи път в света използва пропорционални бро-

Общ вид на синхрофазотрона

рими за изследване на тежки силноионизиращи частици в космичните лъчения. На базата на проведените експерименти, през 1940 г. В. Й. Векслер защитава докторска дисертация на тема „Тежки частици в космичните лъчи“. Тези изследвания са прекъснати заради войната, по време на която той се занимава с решаването на отбранителни задачи.

През 1944 г. В. Й. Векслер организира експедиция в Памир за изследване на ядрените взаимодействия при високи енергии. С изследване свойствата на космичните лавини и процесите на генерирането им той и сътрудниците му създават ново направление във физиката на елементарните частици.

Едновременно с изследването на космичните лъчи В. Й. Векслер се занимава и с търсене на нови методи за ускоряване. В съществуващите по това време ускорители, дос-

тигнатите енергии принципно се ограничават от законите на релативистичната механика. Този проблем е решен за първи път в микротрона – ускорител, предложен от В. Й. Векслер през 1944 г. В микротрона се осъществява циклично ускоряване на заредените частици (основно електрони e^- и позитрони e^+). Движейки се по окръжност в магнитно поле, частицата на всеки оборот получава допълнителна енергия в зададено ускоряващо свръх-височестотно (СВЧ) поле. Периодът на завъртане на частицата се увеличава от оборот на оборот

Акад. В. Й. Векслер

лага да се използват електрически и магнитни полета с бавно изменящи се във времето характеристики. Класификацията на В. Й. Векслер на основните видове такива ускорители обхваща всички съвременни съоръжения и проектиращи се установки. Към тях се отнасят електронните синхротрони, в които синхронизацията на движение на частиците и СВЧ-полето се достига за сметка на изменението на магнитното поле, синхроциклотрони с постоянно магнитно поле и променяща се честота на СВЧ-полето и синхрофазотрони, в които едновременно се променят магнитното поле и честотата на ускоряващото СВЧ-поле.

Работоспособността на всички тези ускорители се определя от открития през 1944–1945 г. от В. Й. Векслер, и независимо от него от американеца Е. М. Макмилън (Е. М. McMillan), принцип на автофазировката, чиято същност се състои в изпълнение условията на синхронизация на движението на „пачките“ заредени частици и ускоряващото СВЧ електромагнитно поле.

Принципът на автофазировка лежи в основата на всички работещи, строящи се и проектиращи се ускорители на заредени частици.

В края на 1944 г. във ФИАН, под ръководството на В. Й. Векслер, започва изграж-

с цяло число периоди на СВЧ-полето. По този начин се поддържа резонансен механизъм на ускорение. В. Й. Векслер високо цени перспективите на микротрона. Действително, този ускорител впоследствие намира приложение като инжектор на електрони и позитрони. В наши дни той широко се използва за научно-изследователски и приложни цели. (С помощта на ОИЯИ, Дубна, към катедра „Атомна физика“ на Пловдивския университет е изграден „Микротрон МТ25“ с енергия на ускорените електрони 25 MeV.)

Занимавайки се с теорията на микротрона, В. Й. Векслер достига до откритие, което по същество поставя основите за развитие на физиката на високите енергии. За да запази резонансното ускоряване на релативистичните частици в цикличните ускорители, той пред-

В ПУ СЕ СЪХРАНЯВА НАЙ-ГОЛЯМАТА КОЛЕКЦИЯ ОТ ЖИВИ ВОДОРАСЛИ НА БАЛКАНИТЕ

Доц. д-р Демелина БЕЛКИНОВА

Колекцията от живи водораслови култури е основана от проф. д-р Димитър Воденичаров през 1963 г. към катедра Ботаника при Пловдивския университет. Тя е създадена по примера на първите големи колекции в Прага, Кеймбридж и Индиана.

За основа на колекцията служат култури, изолирани от сътрудници на катедрата. Скоро след създаването ѝ тя е обогатена с култури от колекциите в Кеймбридж и Индиана. Фондът постепенно се увеличава, благодарение на усилията на сътрудниците. През 1966 г. е организирана и колекция от водораслови култури към Института по физиология на растенията при БАН - София, като за основаването ѝ са предоставени култури от Пловдивската колекция.

През 1969 г. Пловдивската колекция наброява 650 щама от 55 рода, отнесени към 5 отдела. Оттогава работата в колекцията е насочена към изолиране на нови щамове, създаване на алгологически чисти и клонални култури. В резултат на международни контакти и обмен на щамове през 80-те години колекцията е обогатена с култури от 11 чуждестранни колекции: Гьотинген (Германия), Пльон (Германия), Юлих (Германия), Париж (Франция), Прага (Чехия) и др. През 1988-89 година

Софийската колекция преустановява дейността си и фондът ѝ е прехвърлен в Пловдив. Така колекцията в Пловдив става единствен център (национална банка) за съхраняване на водораслови култури в България. За условен международен символ на колекцията е приет Plovdiv Algal Culture Collection (PACC). Под това име тя фигурира в списъка на най-големите колекции от живи водорасли.

През 1994 г. е направена нова ревизия на фонда на колекцията, който обхваща 1094 щама отнесени към 306 вида от 121 рода. Общият брой щамове от чуждестранни колекции е почти половината от съдържанието ѝ.

След 1994 г. основно внимание е обърнато на окончателното завършване на каталог на културите, които се съхраняват тук. При видовете с най-голям брой щамове е извършена редукция на щамове от едни

и същи местонаходища. В резултат на това понастоящем в колекцията се съхраняват 774 щама (алгологически чисти и клонални), отнесени към 249 вида на 103 рода от 7 отдела. Повечето щамове (над 80%) са на сладководни зелени водорасли. Те са изолирани от разнообразни в екологично отношение биотопи от различни райони на България. Чуждестранните щамове са от природни материали на почти всички континенти. Колекцията включва типови култури (култури от материала, използван при описанието на вида), щамове на биоиндикаторни видове за трофност и сапробност на водите и

тест-организми за токсичност. Като национална банка за опазване генофонда на нисши автотрофни растения, приоритет в бъдещото развитие на колекцията има изолирането на щамове на нови видове и редукцията на дублиращи се щамове от вече съхранени видове. Предвижда се и паспортизация на въведените в каталога щамове.

Културите от Пловдивската колекция са използвани предимно за научно-изследователска работа. Въз основа на ко-

лекционния фонд е изследвана морфологията и таксономията на редица дискуссионни видове водорасли. Резултатите от тези изследвания са обобщени в четири дисертации и многобройни публикации. За различни научни изследвания през последните години са изисквани щамове от редица чуждестранни институти в Германия, Холандия, Швеция и Чехия.

Колекцията намира приложение и в учебния процес. Чрез нея се демонстрира широк спектър от видове при обучението по систематика на растенията, анатомия и морфология на растенията, цитология, физиология на растенията, биохимия и микробиология. Щамове от колекцията са използвани от студенти за разработка на над 50 дипломни работи.

Водораслови култури от PACC са изисквани и предоставяни на редица институти и ведомства у нас за различни цели: Институт по физиология на растенията (БАН), Институт по генетика (БАН), Институт по биопродукти - Пловдив, Институт по сладководно рибовъдство - Пловдив, Експериментална база Рупите при Завод за превързочни материали - Сандански и др. Развитие и функционирането на колекцията е представено в три публикации.

ОТ СТР. 12

дането на първия синхротрон с енергия 30 MeV, който успешно е пуснат в действие през 1947 г. Едновременно с това се проектира и конструира синхротрон с енергия 70 MeV, който заработва през 1949 г.

През същата година ФИАН започва проектирането и изграждането в град Дубна на ускорител на протони с енергия 10 GeV – синхрофазотрон.

За главен научен ръководител на проекта е назначен В. Й. Векслер. Той ръководи голям колектив от специалисти от различни институти и насочва усилията им за решаване на изключително сложната на-

В ДУБНА ЧЕСТВАХА...

учно-техническа задача – проектиране на най-големия в света за тогава протонен ускорител. За тази цел е необходимо разработването и създаването на огромни пръстеневиден електромагнит, специални източници на електрозахранване, радиотехнически устройства и др. В много случаи техническите въпроси са решавани на ниво изобретения. Независимо от огромните трудности задачата е изпълнена успешно. На 16 април 1957 г. Дубненският синхрофазотрон е пуснат в действие.

Основните параметри на ускорителя са: максимална енергия на протоните - 10 GeV (рекордна за онова време); интензитет - 10^9 протона в импулс; честота на повторение - 5 импулса в минута; общо тегло на пръстеневидния магнит – 36000 тона, с външен диаметър около 70 метра.

Физичните експерименти започват в създадената от В. Й. Векслер „Лаборатория по високи енергии“ (ЛВЕ), на чиято територия се намира ускорителят. Директор на ЛВЕ от 1956 г. е съзателят ѝ, който

през 1958 г. е избран за действителен член на Академията на науките на СССР.

В тази лаборатория и в научните центрове на страните членки на ОИЯИ повече от 40 години се провеждат научни изследвания с помощта на известния в цял свят синхрофазотрон.

За перспективите и бъдещото развитие на ЛВЕ бе отделено особено внимание на юбилейното съвещание.

Обсъдени бяха новите проекти и дейности, свързани с плана за стратегическо развитие на ОИЯИ, представени от настоящия директор на ЛВЕ проф. В. Д. Кекелидзе в доклада му пред участниците в съвещанието.

ЗА ПРАВОПИСНИТЕ ХАОСИ В НОВ ПРАВОПИСЕН РЕЧНИК НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

Гл. ас. д-р Теофана ГАЙДАРОВА

Повод за настоящите бележки са някои наши наблюдения върху Нов правописен речник на българския език (БАН 2002), който очевидно регистрира нови моменти от кодификацията, някои от които противоречат на досегашните норми, но не са изрично уговорени в теоретичната част на речника.

Тук ще се занимаем с един интересен въпрос (колкото правописен, толкова и право-ворен), касаещ граматичната теория, а не само езиковата практика. Става дума за двувидовите глаголи от чужд произход, образувани с наставки *-ирам, -изирам*. Всеизвестно е, че тези чужди по произход наставки имат голямо разпространение и с тяхна помощ са образувани повече от 500 глагола, като наставката *-ирам* е по-продуктивна от *-изирам*. Заети предимно от западноевропейските езици, непознаващи категорията вид, тези глаголи твърде дълго се противопоставят на систематизиращата видова система на българския глагол с характерните за нея средства за перфективация и имперфективация. Според контекста те могат да означават и свършен, и несвършен вид. Следователно, без да имат морфологично изражение, тези глаголи се подчиняват на видовата семантика. Обаче двувидовостта, съчетана в една форма, не е типична черта на българския глагол и езикът ни се стреми да подчини заетите глаголи на своята система, използвайки определените за това средства.

Според Калина Иванова: „Глаголите на *-ира, означаващи действия, които не могат да бъдат представени като цялостно извършвани, са видово дефективни, т.е. притежават само несвършен вид, срв.напр. доминирам, импонирам, контрастирам, симпатизирам, фигурирам.*

Подчиняването на двувидовите глаголи на морфологичната система на българския гла-

голен вид върви в две посоки – от една страна, чрез представки, които подчертават, уточняват свършеното видово значение, характерно за двувидовата глаголна основа. За целта се използват представки *за-, про-, из-, от-* и по-рядко *на-, с-, о-, пре-, у-*, напр.: *заангажирам, законспирирам, запланирам, зарегистрирам, проагитирам* и т.н.. Възприемането на тези представъчни глаголи в езика подпомага закрепването на значението на несвършения вид към техните изходни глаголи. За един българин, който употребява глаголите *запланирам, издекламирам, наелектризирам* и съответно *запланирвам, издекламирам, наелектризирам*, глаголите *планирам, декламирам, електризирам* вече не са двувидови, а само несвършени.

От друга страна, отговаряйки на вътрешната необходимост на българските глаголи да се диференцират по вид, редица заемки на *-ира* се подлагат на българска почва на имперфективация посредством прибавяне на наставката *-ва*. В случая тя подчертава несвършеното значение, характерно за двувидовата основа, напр.: *анулирвам, блокирвам, бомбардирам, изолирвам, интернирвам, организирам, хипнотизирам*.

За двувидовостта на разглежданите глаголни основи свидетелства обстоятелството, че при някои от тях се наблюдава подчертаване на видовото

значение и по двата възможни начина, напр. *гравирам – изгравирам/изгравирвам*. (Грамматика на съвременния български книжовен език. т. 2. Морфология. София 1983г. с. 268-269)

Приведохме този дълъг цитат, за да изясним позицията на българската езиковедска наука по въпроса. И докато префиксацията се определя като нормално и закономерно явление, то употребата на наставката *-ва-* се класифицира като ненормативно явление, макар че глаголи с тази наставка се употребяват и в разговорния стил, и в някои писмени текстове.

Същевременно в излезлите томовете на Речник на българския език (1-12 том) глаголи на *-ирам* са посочени в много речникови статии, без да се

спазва каквато и да било системност, като глаголите на *-ирам(-изирам)* се определят като двувидови, а тези на *-ирам(-изирам)* – от несвършен

вид, например: *анализирам и анализирам; банализирам и банализирам; бомбардирам и бомбардирам; заангажирам и заангажирам; закодирам и закодирам; замаскирам и замаскирам; избродирам и избродирам; издекламирам и издекламирам; изкристализирам и изкристализирам; наелектризирам и наелектризирам; намагнитизирам и намагнитизирам* и др.

Употреба на глаголи на *-ирам* се наблюдава и в художествената литература. Например: „Според вас нищо не е станало? А ето че мене просто ме бомбардирват с оплаквания.“ (П.Вежинов. Втора рота. 1950. с.247)

„Всеки маршрут е добър, ако бъде изведен на добър край! – отговаря Никифор, без да се заангажира с мн-

ние.“ (Бл.Димитрова. Лавина. с.194-195)

„Оръдия бяха поставени на позиция и артилеристите ги замаскирваха с шубраци и клони.“ (Йовков. Разкази. т.2.с. 111)

„Кое дете си ти? Как те викат? Дребосъчето пристъпва още една крачка, опъва шия и високо, на един дъх, сякаш го знае на вода, издекламирава.: – Мене ме викат на Димитра бабин Иванин момчето.“ (Чудомир. Избр. произв. с. 168)

След като глаголите на *-ирам* не са нормативни, а са характерни главно за разговорната реч или се определят като редки, те нямат място в правописните речници и изобщо в справочници, които кодифицират нормата. Но в новия правописен речник са допуснати три подобни форми: *заангажирам* наред със *заангажирам*, *замаскирам* наред със *замаскирам* и *урегулирам* наред с *урегулирам*. И трите глагола са образувани с представки и с наставката *-ва*. Тоест видовата разлика е изрично подчертана.

Направихме анкета с 83 студенти, на които беше предложено да избират между формите на *-ирам* и *-ирам*. Както в речниците, така и в конкретната ситуация наблюдавахме абсолютно безсистемна и произволна употреба. В изречението, в които имперфективната семантика е изрично подчертана с периферийни модификатори, се използват и глаголи на *-ирам*, и глаголи на *-ирам*. Например:

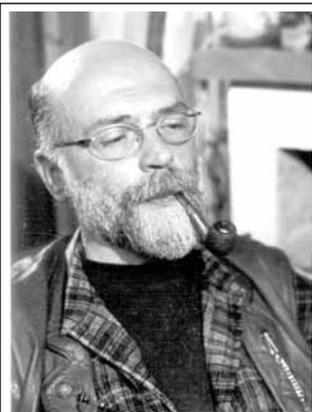
Всяка сутрин се гримирам / гримирам старателно.

Днес обаче не успях да се гримирам / гримирам толкова добре.

В първото изречение в 12 анкети беше използван глаголът *гримирам*, който очевидно се схваща като глагол от несвършен вид, докато във вто-

В ПАМЕТ НА ХРИСТО ЦЕРОВСКИ

Христо Церовски

ките му, приятели, учениците му. И до сега не ми се вярва, че това е реалност. Имам чувството, че съм била на поредния му спектакъл. Както казва актьорът Стефан Попов: „Христо е цар на няколкото финала на спектакъла, финали, замислени като един чудесен капан за нас зрителите.“

Христо бе артист, който никога не си позволи да спекулира с тази дума. Никога не съжаляваше за онова, от което си тръгваше, защото бе оставил чистота, която никой не би си позволил да умърси.

Днес го няма, малцина си спомнят за него. Днес има други, с други каузи, истини и мечти. Те имат право на своя избор. Сигурна съм, че Христо не ги съди за това, че не са онова, което бе той!

Пет години от мига,
в който пожела да си тръгне
10.11.2007

Инна Церовска

Прощално

В памет на Христо Церовски

Този малък театър отдавна е пуст.
Никой в него отдавна актьорски не плаче.
Никой в този театър не е бил Исус,
някой кръста му мъкне все още обаче.

От театъра малък с кръчмарски обков
тръгват малки актрисите, страшно спасени
от усмивки, надежди, голяма любов
и усещане, че са добре осветени.

В този малък театър с кулиси от прах
и актьорите блъскат се, странно спешени,
да запазят първичния сигурен страх
от един режисьор с нерешими проблеми.

Този мижав театър е бивш Колизеум
на Ахил и на Дон Кихот. Потни сражения
импотентно музеят се днес пред музеите
и нелепо звучат в него сто откровения.

Колко рокли и роли дълбаха по сцената,
колко пъти от гроба надигна се Чехов
и си тръгна усмихнат. Крещят мизансцени
и витаят зад дъното намеци брехтовски.

Мой мъничък театър, отдавна си пуст.
Никой нито се смее в теб, нито пък плаче.
Никой в тебе, театре, не е бил Исус.
Но пък среден пръст лесно се вдига в теб - грачейки.

Кирил Кирилов

НА СТР. 15

ЗА ПРАВОПИСНИТЕ ...

59), *урегуливам* и *урегулирам* (5-78), *прекопирам* и *прекопирам* (22-61), *наелектризирам* и *наелектризирам* (22-61), *желирам* и *желирам* (0-83), *проагитирам* и *проагитирам* (5-78), *урегуливам* и *урегулирам* (1-82). Налице са и анкети, в които като алтернативни форми са посочени *желирам* и *желирам*, *ипотекирам* и *ипотекирам* и др. Забелязва се, че по-общоупотребимите глаголи по-често са подложени на имперфективация, но същев-

ременно няма строга системност в употребата. Самите изречения имат разговорен характер и също предразполагат към различаване на свършеност/несвършеност, която за този тип глаголи е характерна само за разговорния стил на книжовния език.

Очевидно е, че глаголите на *-ирам* намират все по-широка употреба и дори вече писмените текстове ги възприемат като нормални. Още повече три от тях са вече регламентирани

в Нов правописен речник на българския език. Друг въпросът на какво основание авторите на речника са избрали точно тези три глагола и как по-нататък ще стои въпросът с останалите, които са повече от 500. Дали явлението се отнася само за представячните глаголи или вече се е разпростряло и върху другите. Смятаме, че явлението се намира в процес на установяване, започнал още от 50-те години на 20. век. Би било редно кодифициращата институция да се произнесе по въпроса и да наложи ред в хаоса.

рото изречение в нито една анкета не беше употребен глаголет *гримирвам*.

Съотношението е почти сходно в останалите изречения от анкетата за глаголите, употребени в контекст, изискващ несвършен вид, от типа на *ипотекирам* и *ипотекирам* (15-68), *капарирам* и *капарирам* (13-70), *кристализирам* и *кристализирам* (20-63), *пастьоризирам* и *пастьоризирам* (0-83), *замаскирам* и *замаскирам* (7-76), *заангажирам* и *заангажирам* (24-

РЕДКИТЕ РАСТЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ: ЦЕЛЕБНАТА СЛАВА НА СТРАНАТА НИ

Проф. д-р Стефан СТАНЕВ

Според един древногръцки мит с човешките съдби се разпореждали три богини от подземния свят: най-малката – Клото, държала хурка, средната – Лахезис, предяла на нея нишката на живота, а най-голямата – Атропа, можела винаги, щом пожелае, без милост да я прекъсне.

Когато преди около 240 години великият натуралист Карл Линей описвал едно растение с плодове прилични на черни вишни и със смъртоносен сок, той се сетил за всемогъщата най-голяма сестра от подземния мир и го нарекъл с нейното име – *Атропа*. Линей знаел още, че някога знатните дами на Рим капвали малко от сока на “черните вишни” в очите си, от което те придобивали особен “загадъчен блясък” и зениците се разширявали. Тогава това се смятало за висша проява на вкус към красотата, а щом се отнасяло до хубост, коя *donna* (жена) не е желала да бъде *bella* (хубава)! Линей вплел ведно смъртта и красотата и така се родило научното наименование *Atropa belladonna* на растението, известно сред нашия народ под името старо биле, лудо биле или напоследък просто като беладона.

Векове наред върху беладоната тегнела мрачната слава на покровителствана от дявола и зли духове билка, от поколение на поколение се предавали обвити в тайнственост и суеверен страх предания за нечестивите сили, властващи в отровните й сокове. Тежко на непросветения, който се ползва да хапне от коварните “вишни”! Скоро той започнал да говори несвързано, втренчвал се с безумен поглед и се вслушвал в “гласовете на дявола”. После идвало необузвано буйство, докато накрая нещастникът изпадал в дълбоко сънно безмълвие и така дочаквал смъртта.

Плашели се хората от билката. Само вещици и магьос-

ници били приятели с нея и пиели от отровните й сокове, преди да изпаднат в транс и да зашептят непонятни думи и тежки заклинания. Хрониките от пожелателите страници на историята разказват, че във войските на древногерманските племена имало специални отряди от т.нар. “войници мечки” (*Wdserker*), само

**Иван Раев
(1876-17.IX.1938)**

Роден в Сопот. От ранна възраст работи в различни селища като ратай, общ работник и др. В Цариград се сближава с един стар билкар и от него получава първите си знания по билколечение, както и ценна книга за билките, която му служи цял живот. За пръв път опитва лекуване на сънната болест върху болна жена в едно чирпанско село, сещайки се, че с беладона възбудят конете по панаирите или ги раздвижват след премръзване. Следват и други успешни лекувания. Славата му бързо се разнася в чужбина. Поканен от италианската кралица Елеонора Савойска да проведе лекуване в клиниката за болни от сънна болест, той постига голям лечебен ефект, за което е

при появата и дивия рев на които кръвта се вледенявала и косите настръхвали. Тайната на тяхната безумна смелост и невиджана жестокост не била в мечите кожи, които нахлужвали преди боя, а в изпитатата течност с капки от “бесните вишни” на беладоната.

Минало време. Многогодишният опит убедил хората, че ако се използва предпазли-

во, страшната билка може да помага при много болести. Лекарите били и листата, и корените, и сокът на черните плодове. По-късно с общи усилия химици, фармацевти, лекари и биолози разгадали вековната злокобна тайна на растението. Било установено, че във всичките му части се съдържат алкалоидите атропин, хиосциамин и други, отнасящи се към едни от най-силните отрови, които сега стоят в основата на много лекарствени препарати, получавани от беладоната. Своеобразните реакции, наблюдавани при отравяне, се дължат на

награден с диплом, получава титлата “доктор” и званието “кавалер на ордена на кралицката корона”. През 1935 година проф. Панигроси докладва за успехите на Раев при лекуването на сънната болест на Берлинския конгрес на медицините, след което приложеният от него метод се възприема като най-сполучливия в световната медицина.

твърде сложното въздействие на алкалоидите върху централната нервна система, но откъде са можели да знаят всичко това нашите предшественици от миналите векове?

Още много интересни неща могат да се разкажат за беладоната, ала читателят би запитал: “Защо трябва да се пише за тази билка? Та нали беладоната е широко разпрост-

ранена из цялата страна, а този текст е посветен на нашите редки растения?” Да, ако се ръководим от доскорошните данни в литературата, читателите ще бъдат напълно прави. Но работата е там, че през последните десетилетия станаха събития, които наложиха да се ревизират остарелите представи за разпространението на това растение в България и дори да го включим към категорията на редките видове в Червената книга.

Преди около 60 години народният лечител Иван Раев от с. Шипка (Казанлъшко) предложил оригинален метод за лекуване на сънната болест с корени от беладона. Лекарите били удивени от добрите резултати и въвели лечението по рецептата на Раев в официалната медицина. Скоро по целия свят се заговорило за ефикасното “Раево лечение”, или “българско лечение” (*Cura bulgarica*) на сънната болест, а от направените опити в много страни (беладоната се среща в почти цяла Европа, в Северна Африка и Ориента) за евентуално използване на местната суровина се оказало, че корените на българските растения действат най-добре и те се предпочитат на международния пазар пред всички останали¹. Последвало масово събиране и експортиране на корени от България. Според данните на д-р Нено Стоянов, взети от книгата му “Ръководство по билкосъбиране” (1966), докъм началото на 60-те години у нас са били събирани до 76 тона сухи корени годишно. Като се вземе под внимание, че 1 кг сухи корени се получава от 5-6 кг прясно събрани, никак не е за учудване, че беладоната вече все по-рядко се среща в планинските гори и сечища, където допреди няколко десетки години е расла в изобилие. Това нало-

ЛИЧНОСТИТЕ НА ПЛОВДИВ НАВЪРШИХА СЕ 155 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЙОСИФ ШНИТЕР

Йосиф Шнитер, роден през 1852 г. в Нови Биджов, Чехия, е инженер, архитект, геодезист, конструктор; най-големият строител на Пловдив.

Завършва строителния факултет на Виенската политехника. Участва като доброволец (младши офицер от пионерните войски) в Руско-турската война (1877-1878) и още преди подписването на Сан-Стефанския мирен договор е изпратен от командването в Пловдив. След Освобождението и изтеглянето на руските войски от Източна Румелия започва частна практика; след това става градски инженер и началник на техническата служба в общината (1878-1914). Проектира и ръководи изграждането на Главното девическо училище (1879-1881) и камбанарията в "памят освободителям" към катедралния храм "Св. Богородица" (1880-1881). До 1885 година по негови проекти се

изграждат църквите "Св. Георги Победоносец" (1881-1883), "Св. св. Кирил и Методий" (1882-1884) и десетки частни сгради, между които и къщата на Йоаким Груев.

Й. Шнитер подпомага борбата за Съединението (1885) като безплатен инструктор на гимнастическите дружини. След поредното си участие като доброволец – този път в Сръбско-българската война (1855), отново се връща в Пловдив. Проектира нови десетки сгради, сред които къщата на Драган Манчов, на братя Свещарови, на Иван Герджиков, на Иван Андонов. През 1896-1897 година проектира и ръководи строителството на търговска-

Йосиф Шнитер

та къща "Орозди Бак" на Главната улица, където за пръв път прилага стоманобетон. По негов проект се изграждат хотел "Метропол" и къщата на Константин Найденович (1905-1906). По негов проект и под негово ръковод-

ство е построена сградата на техническия отдел на Пловдивската община и камбанарията на църквата "Св. Петка" (1909-1910).
Всички сгради, проектирани и построени под негово ръководство, и до днес впечатляват със своята класическа монументалност и красотата. Но най-голямото творческо дело на Йосиф Шнитер е генералният регуляционен (първият съвременен градоустройствен) план на Пловдив,

изработен през 1888-1891 и утвърден с княжески указ през 1896 година; с него се решава комуникацията и инфраструктурата на града, създава се стройна зелена система и се съхранява архитектурното наследство. Негово дело е и трасирането на водопровода от с. Дермендере (дн. Първенец) до Пловдив и на съоръженията към него (1889-1891). Като общественик е сред инициаторите за създаване на Пловдивското певческо дружество (1896). През 1906 година той приема българско поданство. Посвещава 36 години от активния си творчески живот на Пловдив, където и почива през 1914 година.

Негова потомка е доц. д-р Мария Шнитер – декан на Философско-историческия факултет.

Из "Пловдивска енциклопедия"
от Георги Райчевски

ОТ СТР. 16

жило добивът силно да се намали и сега той е 3-4 тона годишно (корени и листа), с което едва се покриват нашите нужди. Така че не се ли вземат някакви скоростни практически мерки, няма да бъде далеч денят, когато страната, известна като износителка на най-ценните корени от беладона в света, ще трябва да... внася суровина от същата билка.

*

РЕДКИТЕ РАСТЕНИЯ...

Не ще и дума, че растението е отишло (и отива) за приготвяне на ценни лекарствени препарати, но колкото и да не го желаем, болни ще има и за напред, а запасите от беладоната са вече на привършване. Следователно изводът е един: и от хуманна, и от чисто ботаническа гледна точка нещо трябва да се направи. Специалистите препоръчват да се започне култивирането на беладоната (впрочем това се прак-

тикува в много страни) и може би особено полезно ще се окаже разсейването на семена из горските сечища, тъй като в този случай едва ли ще настъпят съществени промени в алкалоидното й съдържание. За съжаление в тази насока и до днес не е постигнато нещо съществено².

Има много примери, които показват как едно растение вследствие на продължителното му масово събиране за лечебни цели в крайна сметка става ботаническа рядкост. Такава у нас е съдбата на жълтата тинтява, на рилския равен, на блатното кокиче и др. Разбира се, това съвсем не означава, че билкарството трябва да се забрани. Подобна

пресилена мярка е неоправдана преди всичко от хуманни съображения. Напротив, интересът към билколечението все повече и повече се засилва, нараства и нуждата от повече билки. Ето защо крайно време е да се скъса с наивните представи, че природата е неизчерпаем източник на тези полезни растения, а нашето задължение е само да ги скубем и изкореняваме. Билкарството трябва да се постави на съвременни научни основи и в тази насока вече нещо се прави. Дано доброто начало продължи и се разшири, за да бъде земята ни все тъй богата на ценни лечебни растения и едновременно с това в аптеките винаги да има търсените от нас билки.

¹ Предполага се, че един от факторите, на които се дължи по-доброто действие на препаратите, получени от български корени, е по-високото съдържание в тях на алкалоида скополамин.

² В България също са правени опити за култивиране на беладоната, дори някои от получените резултати са добри, но все още това са само опити и задоволяването с дрогата продължава да става от естествените й находища.

ПРЕДСТАВЯМЕ

ЗА АВТОРА, КНИГАТА И ПУБЛИКАТА

Проф. д-р Огнян САПАРЕВ

Дали като оригинално и легално закупено книжно тяло (все по-рядко се случва), дали като ксерокопие (да си дойдем на думата), или по някакъв друг неведом начин, този текст е вече в ръцете ви и моята задача е да ви въведа в него, да му дам някаква оценка и да изтъкна неговите плюсове и минуси, ако има такива.

Ще го направя, но само донякъде, и по-късно, защото по-важно ми се струва първо да ви разкажа нещо за автора.

Велин Станев се шегува, че като рожба на Живковия почин за социализъм на всестранно развити личности, е растял в жизнерадостна цветна градина от многобройни интереси, не е доразвил докрай нито един от тях и се е превърнал във всестранно недоразвит човек. Но все пак човек. А човек звучи гордо.

И наистина, многобройни са дините, които се опитва да носи под една мишница (много дини и под две мишници трудно се носят). Но пък те са страстите на живота му и той ги преследва, заедно или поотделно, и... успява. Още като ученик в пловдивската художествена гимназия се запалва по рока, китарата и групарството, които не оставя и по време на следването си в Пловдивски университет "Пасий Хилендарски" (Българска филология). Научната кариера, която му предричах на финала на висшето образование, не се осъществи (поне не точно тогава) въпреки отличната диплома, заради... журналистиката. Преминал през школата на Радио ПЛОВДИВ, през 1992 година Велин Станев (тогава петокурсник) се включи в реализирането на проекта БЪЛГАРСКО ЧАСТНО РАДИО. По същото време написа и първата (и комай все още единствена) в страната авторска енциклопедична книга за хард и хеви музика *Превъплъщенията на хевиметъла* (1993 г.). Освен редактор, музикален редактор, автор и водещ (включително на – както е модерно да се казва – култовото шоу *Велин Рок Блок*

с вече 15-годишна история), Велин Станев бе и програмен директор на Радио TNN до трансформацията му в Радио 1 през 2003-а.

Но той не е само радиочовек. Още от края на 80-те сътрудничи на редица регионални и национални вестници и списания. Има стотици публикации и няколко авторски колонки с дългогодишен живот. За една от тях – *Дневник на гизикта* във вестник "Пловдивски Труд", бе удостоен с наградата "Пловдив" за журналистика (2005 г.).

И още няколко щрихи в творческия портрет на автора. Преди две години спечели наградата на СБП за литературен дебют със сборника разкази "Любофф". Понастоящем е сътрудник на Радио Пловдив и програма "Христо Ботев" на БНР, копирайтър е на регионалните БГ Радио и Радио 1, преподавател е по Масови комуникации в Пловдивски университет и координатор на Магистърска програма "Медийна комуникация (Журналистика. Реклама. PR)" към Философско-историческия факултет.

Именно от опита му като практикуващ журналист и преподавател и от любовта му към радиото е родена тази книга.

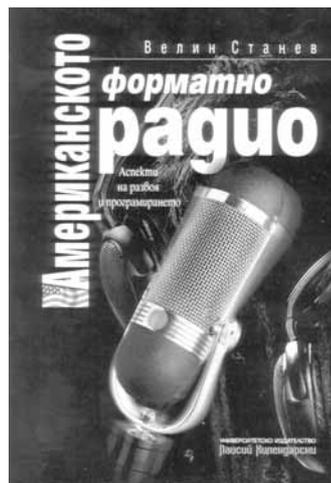
Ето че стигнахме и до неизбежната си среща с текста. Не, няма да описвам какви задачи си е поставил авторът, защото самият той го прави още в уводната глава.

Ще отговоря на въпроса успял ли е да ги изпълни?

Да!

Успял е да разкаже съвсем достъпно що е то форматното радио и има ли почва в САЩ, да опише американска комер-

сиална и обществена радиосистема в търсене на основните форматни парадигми, да открие и анализира най-често използваните програмни стилове, да проследи съотношението на слово и музика в програмната структура на различните формати и субформатните варианти, както и мястото на всеки програмен елемент и в малкия темпорален дял, и в цялата програмна

система. Успял е да "дешифрира" американската представа за екипност, субординацията на радиоотделите, зависимостта им от пазарните условия и най-популярните матрици в организацията и управлението. Да дефинира видовете, функциите и механизмите на промоциите. Да демонстрира как се радиорекламира и какво означава да си в състояние да продадеш всеки сегмент от форматния часовник. И още. Да ни обясни защо се появяват радиоверигите и как функционират днес, каква е зависимостта между проучванията на аудиторията и програмирането, кои са основните програмни фактори, детерминанти и стратегии и каква е ролята на правителството и регулаторните органи в Америка.

Книгата проследява най-важните исторически стъпки на радиото в САЩ, среща ни с реални практики, реални мнения и реални данни за популярността и функционалността на медията и ни дава кар-

тинна и жива представа за един огромен, саморегулиращ се пазар, в който науката служи на оперативната практика а рационалността е издигната в култ.

Ето това е успял да направи авторът и сега думата имат читателите, слушателите... изобщо – публиката. Разбира се, в научен контекст реципиентите на определена радиостанция, които имат периодичен контакт с нея, не наричаме публика, а целеви сегмент от все по-сегментираната и сегментиращата се аудитория, но във всекидневната реч – те, ние, вие... всички сме – публика. А публиката обича присъди.

И оправдателни, и обвинителни.

По стар навик – още от времето на градивните представи за народните маси и ентузиазма на всенародното естетическо възпитание – сме склонни да идеализираме подбудите на публиката.

Поне по три линии:

- като пренебрегваме нейната качествена разнородност – всъщност всяка публика е мозайка от "подпублики" с различно културно равнище и доминиращи нагласи;

- като подценяваме полното единство на противоречивите потребности на всяка публика, която (казано по бахтиновски) винаги има своя Горница и своя Долница. И те най-законно търсят своето задоволяване;

- като недооценяваме сложността и противоречивостта на нашите (съзнателни и подсъзнателни) преживявания и наличието на различни древни наноси в тях.

Искам да кажа, че публиката в своята "разноликост" ще приеме този текст далеч нееднозначно. Дори имам известни подозрения, че в трескавия си патос (щедро придобит в годините на безкраен

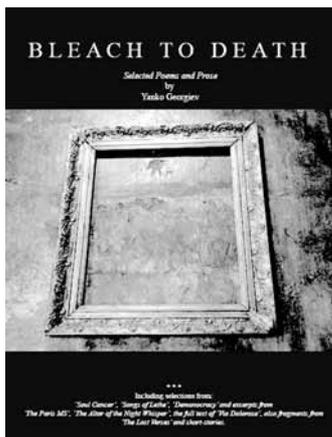
ПЕРО

ЛИТЕРАТУРЕН ДЕБЮТ НА
СТУДЕНТ ОТ УНИВЕРСИТЕТА

Янко Георгиев живее и учи в Пловдив. Понастоящем завършва висшето си образование, специалност "Английска филология", в Пловдивския университет "Паисий Хилендарски". "BLEACH TO DEATH" е дебютната му книга, съдържаща поезия на английски език, както и поезия, проза и литературни фрагменти на български. Част от рецензията за нея, получена от проф. Иън Хейуд, преподавател по английска литература в "Роухемптън Юнивърсити", Лондон, гласи:

"Тоналният обхват на тази книга е внушителен: от изречениите, скептични и сатирични размисли над живота без страст и страстта без живот, до лиричните проучвания на бездушността, липсата на ценности и материалистичното отчаяние на едно преследвано от идоли общество."

"BLEACH TO DEATH" е

уникално новаторско произведение, без еквивалент в България, а дори и на Балканите, събиращо три изкуства на едно място. Книгата съдържа оригинални картини и диск с музика, инспирирани и сътворени от и специално за нея. "BLEACH TO DEATH" е счупената рамка на всичко сиво и извехнало, и нова рамка за литературното раждане на "новите цветове".

ЗА АВТОРА, КНИГАТА...

ОТ СТР. 18

преход, политически демонстрации, гръмки обещания, зрелищни провали и шеметно препускане към ЕС или към... кривата круша) читателите биха очаквали от подобна книга (или поне от наличието на нещо "американско" в заглавието), ако не някакъв мегаскандал, то поне някаква малка, но качествена провокация.

Такива обаче няма!

Книгата е стройно структурирана, задълбочена, с обозрим адресат.

Тя е многостранно и сериозно изследване на американското форматно радио.

Тя е ценна не само за студентите по радиожурналистика!

Тя е изключително полезна за всички радиопрофесионалисти от родното частно и държавно радиоразпръскване!

Тя е безценен съветник по радиопрограмиране, радиоор-

ганизация и радиоуправление.

И още нещо.

Целта на всяка книга на съвременник е (би трябвало) да надмogne хоризонта на очакване, или поне да го разшири, използвайки арсенал от собствени оръжия. Сред многобройните достойнства на този текст е езикът – разбираем, четивен и увлекателен. (Просто няма начин да не изтъкна – от височайша скромност, разбира се – собствения си принос, защото текстът НЕ бе написан с обичайната суховатост на чисто научния сказ по мое настояване.) В края на краищата радиопрограмирането, точно както и емпиричната социология и литературният анализ, са приложни науки, а не теория на вероятностите или висша математика...

Всъщност откъде тръгнахме, а къде стигнахме!

Но това е медийното положение, драги читатели и радиослушатели...

ВАЗКЕН НАЛБАНТЯН

ЧЕРНИЦИ

Черниците растат над башините гробове и това е само едно от очакваните им предимства. Те помнят с листата си, множат се на клони и теглят от въздуха коприна и червеи.

Черниците стават на три, когато наминае смъртта, а съпругите спрат сърцето на грейпфрута.

Черниците имат зъб от мегла и челюст на ножица. Вземат лопата, а връщат трион на гробаря.

СИКИМОРА

Смокинята зрее в нощните клони и с мляко лекува петите на всички гръцки съзвездия. По нея пророците пращат стадата си, а после се жалват от сватби на кози с месечина. Плодовете на смокинята се разпукват на третия ден и стават за храна на човеците, но после дървото през сълзи ги моли никога да не бъдат вече откъсвани.

ПЕРИДЕКСИОН

Плодът на това дърво е толкова сладък, че може да бъде видян само след дъжд. Тогава земята надига език и лесно не може да бъде отделен от небето. Дървото расте, а гълъбите го заселват и кълват, докато оставят в сърцето ѝ клетви. По тях змия не се доближава, защото носи синила от бич и следи от лъч върху себе си. От светлината бяга на запад, на изток – от мрака. По обяд раздвоява езика си, за да има по нещо за всекиго, намира в сянката си покой и се поглъща.

ПОЕТИЧЕН КОНКУРС

Асоциацията на независимите млади таланти и литературен клуб "Икар" организира национален поетичен конкурс „Под Дъгата“ за млади поети. Конкурсът се организира и провежда в гр. София за втори път, първото издание бе през 2006 г.

В конкурса могат да участват юноши и младежи на възраст от 14 до 30 години в две възрастови групи: от 14 до 21 години; от 21 до 30 години.

Авторите трябва да изпратят от три до пет свои произведения, като изискването е всяка от изпратените по обикновената поща творби да бъде в пет екземпляра.

Важно: Произведенията да не са публикувани.

Инициативата е с паричен награден фонд.

Победителите ще бъдат включени в международен поетичен конкурс в Италия - организиран ежегодно от Centro GIOVANI E POESIA - Triuggio.

Включване на наградните участници в Антология на млади български поети – издание 2008.

За участие е необходимо да посочите трите си имена, рождена дата и година, учебно заведение, принадлежност към литературна формация (ако има такава), пълен адрес, e-mail и телефон за връзка.

Крайният срок за изпращането на произведения е 15 декември 2007 г. Обявяването и награждаването на победителите ще се състои в началните месеци на 2008 г.

Творбите изпращайте на следните адреси:

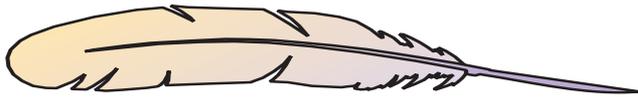
гр. София, П. К. 1231
ж.к. Свобода, бл.40, вх.В,
ет.4, ап.58

или на електронен адрес:
ikarlit@abv.bg

Допълнителна информация:
<http://www.bg-art.net> и
info@bg-art.net

и на
<http://www.knigi-news.com>

ПО ДИРИТЕ НА ЕДИН ПЛАГИАТ, ЧЕШКИЯТ ОБРАЗ

Доц. д-р Жоржета ЧОЛАКОВА

На последните две страници от шестата годишника на сп. „Хост” („Host”, 1926-1927, 270-271) е поместена статията Mladý Bulharsko от Франтишек Бицек. Един текст – незабелязан досега, а и може би неособено забележителен – внезапно отключва серия от твърде любопитни въпроси, достойни за истинско детективско приключение, което обаче може да се окаже твърде сериозно и ползотворно не само с оглед на литературно-историческата конкретика на българо-чешките отношения, но и на някои типологични явления, характерни за интеркултурната комуникация и начина, по който се изгражда образът на „другия”.

Статията на Бицек представя панорамна скица на най-новата българска литература. Фактографията показва, че това е първото в Чехия обзорно представяне на нашата литература от 20-те години на ХХ в. А списание „Хост” е достойна трибуна: то е сред най-представителните за чешката литературна периодика модерни издания, отворени към най-новите явления както в чешката, така и в чуждите европейски литератури. Следователно статията на Бицек, намирайки място на страниците именно на „Хост”, задава нова за българската литература възприемателска перспектива – за първи път в Чехия тя не се асоциира със славянската си родовост¹, а се вписва в представата на чешкия читател за европейска модерна художественост.

Но кой е всъщност Франтишек Бицек? В чешката справочна литература неговото име или отсъства, или се споменава единствено като преводач от сръбски, полски, руски и немски език, но на автори от световна величина: Бахтин, от когото превежда през 1931 г. *Проблеми на творчеството на Достоевски*, на Хенрих Ман, Ян Парандовски, Бердяев, Борисав Станкович и др. За изявите на Бицек като преводач на българска литература обаче никъде не се споменава. Единствено в статията на Зденек Урбан *Бедржих Вацлавек*

и *Йордан Йовков*² е отбелязано, че Франтишек Бицек е първият чешки преводач на Йовков: през 1928 г. публикува в сп. „Хост” *Шибил*, а две години по-късно в сп. „Светозор” – разказа *Кошута*. Към този важен факт, констатиран от Зд. Урбан, бихме добавили още няколко твърде съществени щриха. Първо, Бицек превежда не два, а три разказа на Йовков: освен споменатите от проф. Урбан разкази още *На Игликина поляна*, при това през същата 1928 г., когато излиза и *Шибил*. На Игликина поляна обаче се появява на страниците на друго периодично издание – „Цеста”. Следователно, както отбелязва проф. Урбан, годината, която бележи началото на Йовковата рецепция в Чехия, наистина е 1928, но Йовков дебютира в чешка среда не с един, а с два свои разказа, и двата в превод на Франтишек Бицек, но публикувани почти едновременно в две различни издания. При това, налице е едно удивително и твърде рядко срещано явление – експедитивност на преводаческия рефлекс, благодарение на която една току-що издадена в оригинал книга³, при това на неизвестен за чешкия читател автор, е отразена само след няколко месеца на страниците на авторитетни литературни списания.

Вероятно срещата на Бицек с България, дала импулс за

толкова разнообразни творчески изяви, се е осъществила през 1927 г. Всъщност бихме могли да приемем пътеписите му, свидетелстващи за пътуване до България, като надежден отговор за първопричината на този внезапно роден, но твърде интензивен творчески интерес към българската литература. Именно това е годината на открояващо се българско присъствие в преводаческата и литературно-публицистична

тази година той подготвя и преводите на разказите на Йовков, които излизат в сп. „Хост” в годишнината за 1927-1928 г. – *На Игликина поляна* и *Шибил*.

Но не събужда ли почуда фактът, че в своята обзорна литературно-критическа статия Mladý Bulharsko Бицек не споменава и дума за писателите, които по това време превежда – Йовков и Немиров, а коментира творби на твърде непопулярни дори и сред българските читатели творци като Иван Буюклийски, Георги Караиванов, Петър Спасов и пр.? И само невинно съвпадение ли е заглавието на статията с това на антологията на Иван Радослав *Млада България* от 1922 г.? Действително, Бицек споменава в своя текст тази антология, но склонността му към заимстване явно преминава отвъд заглавието – в текста на определени места се срещат буквално заимствани от Радославов пасажки. От авторите, включени в антологията, Бицек споменава единствено Николай Лилиев, Людмил Стоянов и Теодор Траянов, като ги определя за „преходно поколение” – идея, явно продиктувана от представата, че една европейска модерна литература през 20-те години не би могла

Йордан Йовков

изява на Бицек: първия негов превод от български език – разказа на Добри Немиров *Смях*⁴, три пътеписни очерка за София, Рилския манастир и Плевен (в „Трибуна”) и три обзорни статии за България и българската литература. През

¹ Публикуваните до този момент в Чехия панорамни очерци за българската литература са мотивирани преди всичко от славянската идея.

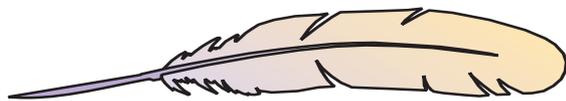
² Зденек Урбан. *Бедржих Вацлавек и Йордан Йовков // Чехи и българи. Културни взаимоотношения*. София, 1981, 178-182.

³ Ще припомним, че първото издание на *Старопланински легенди*, където са включени и трите разказа, преведени от Бицек, – *Шибил*, *Кошута* и *На Игликина поляна*, е от 1927 г. и именно него е ползвал преводачът. Основание за подобно твърдение ни дава например фактът, че разказът *На Игликина поляна* е публикуван за първи път директно в книжното издание и за разлика от *Шибил* и *Кошута* няма преходно литературно битие. Ето защо логично да предположим, че при своите преводи на Йовковите разкази е ползвал книжното издание.

⁴ *Смях* на Добри Немиров е включен в неговата дебютна книга със заглавие *Разкази* от 1914 г. (136-144).

⁵ Павел Спасов. Преглед за 1926 г. Бегъл поглед върху литературния живот. // *Хиперион* 1927, кн. 1-2, 63-68.

ИЛИ КАК СЕ РАЖДА БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА

да се идентифицира повече със символизма и е в процес на нови естетически търсения. Идеята на Бицек за „преходност“ на българския символизъм е очевидно отклонение от възгледите на Радославов. Явно тогава, когато прави опит да даде своя преценка и да заговори със „свой“ глас, той изрича твърде несъстоятелни тези: например посочените български поети символисти съизмерва с братя Чапек, като изтъква, че си подхождат „както по възраст, така и по дух“.

Още по-голямо недоумение предизвиква втората част на статията, посветена на съвременната българска проза, която е представена единствено от незначителни имена: Ботьо Савов, Петър Спасов, Александър Карпаров, Борис Светлинов. За най-представителен белетрист на 20-те години Бицек посочва Кипарисов (?!), от чиято книга *Пред долната на смъртта* (1923) дори цитира кратък пасаж. Специално внимание отделя на два разказа на Петър Спасов – *Пи Па По* и *Иконата плаче*, за които дава и референциална отпратка: „Хиперион“, 1927. Именно в бр. 1-2 на посочената годишнина на „Хиперион“ са публикувани не само споменатите разкази на Петър

Боян Пенев, Николай Лилиев и Йордан Йовков

Спасов, но и литературният преглед за изминалата 1926 г. на неговия брат Павел Спасов. Още първото изречение се оказва буквално „откраднато“ от Бицек. Оттам насетне целият чешки текст се форматира като дериват на българския първообраз... **Първата обзорна чешка статия за най-новата българска литература от 20-те години се оказва безусловен плагиат.** Именно литературният преглед на Павел Спасов за 1926 г., публикуван в „Хиперион“⁵, много видимо изгражда основната тъкан на чешкия текст. Бицек изцяло се придържа към композиционната схема на своя първообраз и обилно ползва дословни текстурални заемки. Наред с то-

ва обаче се срещат известни отклонения, съкращения и допълнения, които са учудващо уместни – вероятно Бицек е ползвал не само статията на П. Спасов, не само антологията на Радославов, но и други източници, които са послужили за компетентен коректив при посочените по-горе негови авторски намеси⁶. Как иначе да обясним коректността на направените от него промени особено в първата част, посветена на поезията? От една страна, Бицек стриктно се придържа към текста на Спасов, за да представи трите поколения поети – кръга „Мисъл“, символизма и поколението на Багряна, Фурнаджиев, Панталеев и Далчев. От друга страна обаче в определени моменти той се отклонява от текста и внася съвсем правомерни корекции. Така например, П. Спасов отнася към първото поколение не само Славейков и Яворов, но и Ботев, Вазов и Траянов, докато в текста на Бицек Ботев и Вазов не фигурират, добавено е името на Петко Тодоров, а Траянов е включен към символистите. Поколението на символистите при Спасов е представено с множество имена, значителна част от които със съмнителен поетически талант, а Бицек изчиства образа на българския символизъм от второстепенните явления –

явно съобразявайки се с авторитета на Радославов.

Оказва се обаче, че „контрабандното“ присвояване на авторова позиция – особено при литературно-критическата рецепция на чужда литература – е често срещано начинание. Подобен плагиатски жест е разконспириран – но този път съевременно, а не след 80 години, както е в случая с текста на Бицек! – и в метатекстовата рецепция на чешката литература у нас, при това приблизително по същото време и отново в престижно литературно издание – „Хиперион“. В кн. 4-5 от втората годишнина на списанието най-изявеният популяризатор на чешката литература в междувоенния период – Люба Касърва, публикува статия за Отокар Бржезина, за която е разобличена от Борис Йоцов. В рубриката Преглед на сп. „Златорог“ Йоцов прилага текстурални доказателства за буквално пренасяне на цели пасажии от есето на Иржи Карасек за Бржезина, поместено в сборника *Импresiонисти и ироници* (1903).

Разкритията по „делото Бицек“ установиха, че както българската, така и чешката рецепция от междувоенния период все още носи следите на възрожденския комплекс на „побългаряване“ и съответно на „почещяване“, но в случая не на художествени, а на критически текстове. Тепърва предстои образът на Другия да бъде постигнат като оценъчна интерпретативна перспективна. Разбира се, на фона на тези остатъчни явления се открояват респектиращите фигури на Боян Пенев и Борис Йоцов, чиято ерудиция и аналитична проникателност ще зададат високите критерии на модерното мислене и разбиране за Другия, без което е немислимо разбирането за Себе-си.

⁶ В бележка под линия към своя превод на *Шибил* Бицек свързва Йовков със сп. „Златорог“, а един от активните сътрудници на това списание е Борис Йоцов – при това и като критик, и като преводач на чешката литература. Например в кн. 6-7 от 1924 г. Йоцов публикува текст, аналогичен по жанр, проблематика и дори по заглавие на статията на Бицек – *Съвременната чешка литература*. Именно през периода 1923-1925 г. Йоцов се среща в Прага с видни чешки литератори, между които е Йозеф Пата. Йоцов е и автор на литературния портрет на Отокар Бржезина („Златорог“, 1926, кн. 4), за който получава високата оценка на проф. Пата за оригиналния си аналитичен подход (отзивът на Й. Пата е публикуван във в. „Nbrodnnlisty“ през 1926 г.). Не е изключено именно литератор от ранга на Йоцов да е насочил Фр. Бицек към Йовков. Възможно е това да е бил и самият Борис Йоцов при среща с Бицек в Прага или в София. При всички случаи най-вероятно посредникът между Йоцов и неговия чешки преводач е препоръчал (а може би и подарил?) антологията на Радославов и първата книжка на сп. „Хиперион“ за 1927 г. – годината, в която Бицек идва в България.

УСПЕШНА ГОДИНА ЗА СТУДЕНТСКИЯ СЪВЕТ

Георги ДОБРИКОВ

Напрегната, но все пак успешна академична година остави зад гърба си Студентският съвет (СС) на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Дългото време, прекарано в търсене на нови членове и организирани на структурите на съвета, през изминалата учебна година бе подплатено и с редица реализирани инициативи.

Най-сериозният до момента проект е създаването на информационната книжка „Студентски съветник“, предназначен за студентите от първи курс. Тя бе подготвена изцяло от студенти и докторанти. Изданието съдържа кратка и полезна информация, която да послужи за по-бързото и лесно ориентироване на новопостъпилите ни колеги. Безплатното ѝ раздаване в повечето факултети вече приключи. Студентският съвет се извинява на студентите от Филологическия факултет, както и на тези от Педагогическия, за голямото забавяне на техните книжки по независещи от Съвета причини. Друго извинение дължим и на колегите от Факултета по математика и информатика. Поради специфичните особености на организацията в техния факултет Студентски съвет не можа да изготви достатъчно полезна и синтезирана за тях информация. Организацията поднася извинението си на всички първокурсници във факултета, защото там подобна книжка няма да бъде раздавана. Студентският съвет ще се постарае следващите издания да бъдат достатъчно полезни на нашите математици и информатици. Все пак на интернет страницата на СС е вече публикуван студентският съветник в PDF формат, който ще бъде предоставен за безплатно теглене на всички студенти, които се интересуват от книжката.

За пръв път бе организиран и междуфакултетен Футболен турнир, който бе спечелен от отбора на Биологическия факултет в оспорван финал срещу представителите на Факултета по математика и информатика. Той предизвика голям интерес и най-вероятно ще бъде организи-

ран и през настоящата академична година. Почетното трето място зае отборът на Философско-историческия факултет.

През месец декември на 2006 година Студентският съвет организира първия си обучителен семинар, проведен извън Пловдив. В групата бяха включени 20 от членовете на Студентския съвет, представители на различни факултети в университета. Темата на семинара беше: „Общуване и работа в екип“. Целта бе придобиване на знания за колективна

работа, както и умения за общуване. За Студентския съвет първостепенен приоритет е организирането на силни и работещи факултетни съвети, представляващи здрави екипи от млади хора. Цялостният проект на Съвета е периодичното организиране на подобни семинари на различни теми с различни студенти.

В началото на месец май 2007 г. Студентският съвет представи университета ни на фестивала на образованието в София. Фестивалът се проведе в Националния дворец на културата. В него взеха участие множество висши и средни училища от цялата страна. Студентският съвет финансира и организира рекламния щанд на университета, а членовете на Съвета Людмила Бойкова и Нели Иванова организираха работата му и даваха информация както за университета, така и за кандидатстудентската ни кампания. Благодарим на колегите ни за добре свършената работа и достойното представяне на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Друг самостоятелен проект на организацията, реализиран през изтеклата вече академична година, бе създаването на собствена интернет страница www.studenti-pu.org. Нейното разработване е плод на усилията на Димитър Благоев от Факултета по математика и информатика, а задача на всички е тя да съдържа полезна и важна информация за студентската общност на ПУ.

Най-много от всички форми бяха студентските конференции и четения. Характерното за тях е, че идеите тук идваха изцяло от колегите от различните факултети, които не само иници-

ираха, но и сами организираха проявите. Някои от тях бяха вече традиционни, а други пръвора дебютните си стъпки. Студентският съвет тук бе в ролята на основен спонсор за повечето събития. „Точно към това се стремим в работата си.“ – споделя председателят на Съвета – Борис Тилов, и добавя: „Няма как 45 души от различни факултети (колкото е списъчният състав на СС) да генерират и реализират идеи, които да представляват интерес за всичките около 8000 редовно и 5000 задочно обучаващи се млади хора в университета.“ Тук студентите от Философско-историческия факултет бяха най-дейни, като реализираха цели четири подобни инициативи в областта на философията, историята и етнологията с участието на техни колеги от други български университети, а дори и интердисциплинарни четения. Научни прояви със студентско участие имаше също в Химическия и Филологическия факултет. Подпомогнат бе и пролетният бал на Факултета по икономически и социални науки.

Студентският съвет оказва съдействие и при участието на наши студенти в редица конкурси, конференции и състезания, както и бе партньор на някои неправителствени организации

в реализирането на проекти. Със средства от бюджета на организацията на подобни форуми бяха командировани колеги от Факултета по математика и информатика, Физическия факултет, както и отборът на университета от Юридическия факултет, който в национално състезание по решаване на правни казуси в София раздели трето/четвърто място. Финансова помощ бе оказана и на групата археолози, които посетиха град Брянск в Русия за съвместни разкопки с руските си колеги. Друг студент от Философско-историческия факултет пък бе подпомогнат за участието му в етноложки семинар в Словения.

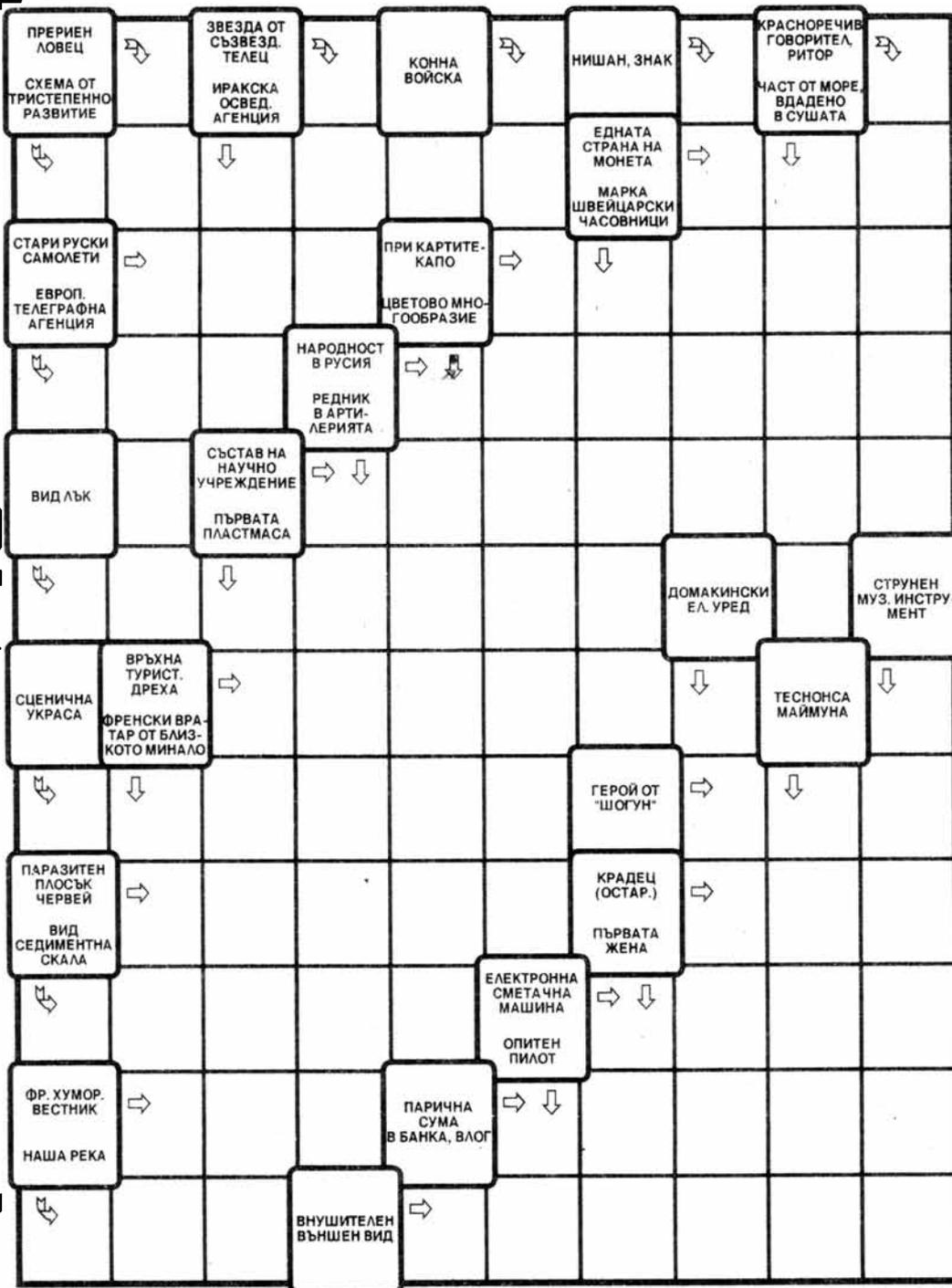
Всичко хубаво, случило се през изминалата година, обаче е съпроводено с не малко проблеми. Най-сериозният от тях си остава липсата на нови, отговорни и амбицирани млади хора, които да попълват редиците на организацията всяка година. „Въпреки усилията на членовете ѝ, въпреки засилената рекламна кампания, интересът към членуването в нея остава нисък. Малко хора дори разбраха, че се борехме и за спасяването на студентски стол №10, който бе заплашен от закриване.“ – изразява загрижеността си председателят Тилов и добавя – „В най-кратки срокове предстои подмяна на ръководните органи, поради напускането на вече завършили обучението си студенти. Без нови членове, създадените добри практики са поставени под въпрос, а за разрастване на дейността въобще не мислим – просто нямаме този човешки ресурс.“

Така единствената в университета законоустановена организация за защита на правата на студентите е застрашена от тъжната участ да притежава правата и възможностите, а да не може да ги използва. Единственото, което остава в момента за нейните членове, е да се надяват, че скоро ще открият повече свои съмишленици, с които да засилят дейността и влиянието на студентската общност в университета.

КРЪСТОСЛОВИЦА

КРЪСТОСЛОВИЦА

КРЪСТОСЛОВИЦА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

ТИЛЪО ТИЛЕВ – ГЛАВЕН РЕДАКТОР, ДОЦ. Д-Р ВЛАДИМИР ЯНЕВ, ДОЦ. Д-Р ЖОРЖЕТА ЧОЛАКОВА,
СТЕФАН СТОЯНОВ – ФОТОГРАФ, ГЛ. АС. ЕВЕЛИНА ДАСКАЛОВА, ГЛ. АС. Д-Р ИВАН ПОПОВ, ДОЦ. Д-Р ЛЮБА ПОПОВА,
ГЛ. АС. ОГНЯН КОЙЧЕВ, ДОЦ. Д-Р СНЕЖАНА МАГАЕВА

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА: Пловдив, 4000, ул. „Цар Асен“ №24, тел.: 261 477

ПРИЕМНО ВРЕМЕ: всеки ден от 10.00 до 14.00 часа

ВЕСТНИКА МОЖЕ ДА НАМЕРИТЕ В ИНТЕРНЕТ НА АДРЕС: www.pu.uni-plovdiv.bg:8080/, www.fmi-plovdiv.org

Електронният вариант се прави от СТЕФАН ДЖУКЕЛОВ

Текстове и мнения изпращайте на e-mail: vestnik@pu.acad.bg; vestnik_pu@abv.bg